

Länsstyrelserna

Lavar på kulturbyggnader

Inventering av vedorangelav, sydlig ladlav, grå ladlav och ladparasitspik
i Södermanlands, Stockholms, Västmanlands och Uppsala län

Lavar på kulturbyggnader

Inventering av vedorangelav, sydlig ladvav, grå ladvav och ladvparasitspik
i Södermanlands, Stockholms, Västmanlands och Uppsala län

För mer information kontakta:

Länsstyrelsen i Stockholms län

Avdelningen för miljö
Tfn 010–223 10 00
Rapportnummer 2014:1
ISBN 978-91-7281- 583-4
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Länsstyrelsen i Uppsala län

Naturmiljöenheten
Tfn 010–223 30 00
www.lansstyrelsen.se/upsala

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Natur- och miljöenheten
Tfn 010–223 40 00
Rapportnummer 2014:6
ISSN 1400-0792
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Naturvårdsenheten
Tfn 010– 224 90 00
Rapportnummer 2014:2
www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Beställning: Länsstyrelsen i Södermanlands län, Ursula Zinko

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08–525 201 00

Utgivningsår:2014

Uppdragsansvarig: Jens-Henrik Kloth

Medverkande: Ralf Lundmark och Aina Pihlgren

Foton: Ralf Lundmark om inget annat anges

Kartor: Ekologigruppen AB och Ursula Zinko, Länsstyrelsen i Södermanlands län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan – Topografiska webbkartan och fastigheter (WMS-tjänst), Bilagor 2–5

Internt projektnummer: 6454

Bilden på framsidan visar en gavelsvolestuga med förekomster av *Cyphelium cf. notarisii* i Eskilstuna kommun

Förord

Naturvårdsverket har uppdragit åt Länsstyrelserna att upprätta åtgärdsprogram för en rad hotade arter (ÅGP). Dessa åtgärdsprogram är ett verktyg för att uppnå miljömålet 'Ett rikt växt- och djurliv'. Ett mål med åtgärdsprogrammen är att antalet hotade arter ska minska.

Antal omålade byggnader och gärdesgårdar har under det senaste seklet minskat kraftigt i landskapet. Dessa typer av byggnader utgör substrat för ett antal lavar. Dessa lavar har minskat i takt med att deras växtplatser har försvunnit. Därför finns det ett åtgärdsprogram för bevarande av hotade lavar på kulturved i odlingslandskapet. Med tanke på att det främst är byggnader och gärdesgårdar som lavarna växer på hade ett bättre namn varit hotade lavar på kulturbyggnader. Det är också så vi har valt att presentera det i denna rapport.

Länsstyrelserna i Västmanland, Uppsala, Stockholms och Södermanlands län har låtit inventera de fyra lavarerna som är i fokus i åtgärdsprogrammet i de fyra länen. Länsstyrelsen i Stockholms län bestämde sig för att endast eftersöka lavarna på de gamla fyndlokalerna, medan övriga län har gjort en omfattande efterforskning för att finna lämpliga byggnader i länen.

Glädjande nog hittades några fynd av sydlig ladlav, (även om vissa inte har kunnat bestämmas helt säkert till denna art) och ladparasitspik i Uppsala och Södermanlands län. Nästa steg i arbetet blir därför att titta på hur dessa lavar kan fortleva på respektive plats.

Jag vill tacka Ralf Lundmark, Taiga Natur för god fältinsats och Jens-Henrik Kloth samt övriga medarbetare på Ekologigruppen för en bra rapportskrivning.

Ursula Zinko
Koordinator
Åtgärdsprogram för hotade arter

Innehåll

Summary	9
Sammanfattning	10
Inledning	11
Bakgrund	11
Lavarnas biologi och ekologi	11
Sydlig ladvav	11
Ladparasitpik	13
Grå ladvav	13
Vedorangelav	14
Kunskaper från andra inventeringar	14
Inventering i Jämtlands län	15
Inventering på Gotland	15
Inventering i Östergötland	15
Inventering i Gävleborgs län	15
Metodik	16
Resultat	17
Sydlig ladvav	17
Ladparasitpik	21
Övriga lavararter	22
Diskussion	25
Vedorangelav och grå ladvav	25
Sydlig ladvav	25
Artbestämning	25
Utbredning	25
Ekologi	26
Ladparasitpik	26
Övriga lavararter	26
Kulturbbyggnader - skötselbehov	26
Referenser	28
Bilagor med kartor över lokaler och fynd	29

Summary

The action plan for the conservation of threatened lichens on cultural wood in the agricultural landscape was published in 2011 and covers the period 2011-2016. The action plan includes four lichen species *Caloplaca furfuracea*, *Cyphelium notarisii*, *Cyphelium trachylioides* and *Sphinctrina anglica*.

The aim of this inventory was to study the distributions of the four species as well as endangered and other interesting lichens, living on the same substrate in the counties of Södermanland, Västmanland, Uppsala and Stockholm. The purpose was also to assess the status of old wooden buildings and fences, and to investigate restoration needs.

A total of 44 objects of cultural wood were inventoried in the county of Västmanland, 33 in the county of Uppsala, two in the county of Stockholm and 42 in the county of Södermanland.

Of the four lichen species, two were found in the inventory, *Cyphelium notarisii* and *Sphinctrina anglica*. No findings of *Caloplaca furfuracea* or *Cyphelium trachylioides* were made at any of the investigated objects.

It is very difficult to separate the species *Cyphelium notarisii* and *Cyphelium tigillare* from each other. Two specimens were determined to *Cyphelium notarisii*. The other specimens are likely *Cyphelium notarisii* and they are termed *Cyphelium* cf. *notarisii*.

Cyphelium notarisii was found on two wooden barns in the county of Södermanland. *Cyphelium* cf. *notarisii* was found on a total of three wooden buildings: a cottage, a henhouse and a boathouse, in the county of Södermanland. Two occurrences of *Cyphelium* cf. *notarisii* were made in the county of Uppsala, one on a wooden house and one on a boathouse. All specimens are new findings and all were found on the south or west sides of the buildings. The specimen generally grew at a low level of the buildings, where rain could reach the walls.

All seven wooden buildings are unpainted or have almost completely faded paint and are rundown to some degree. Several of the buildings need to be cleared from overgrowing vegetation and several are in great need of restoration.

Sphinctrina anglica was found at two new sites in Uppsala County, one specimen was found on an untreated door on a meadow barn and one specimen was found on a pile of wooden fence posts.

The species *Chaenotheca chrysocephala*, *Cyphelium inquinans* and *Cliostomum corrugatum* were also found in the inventory. No correlation between occurrences of these species and occurrences of *Cyphelium notarisii* and *Sphinctrina anglica* was found.

Sammanfattning

Åtgärdsprogrammet för bevarande av hotade lavar på kulturverd i odlingslandskapet togs fram 2011 och gäller perioden 2011-2016. Programmet omfattar fyra lavararter; vedorangelav, sydlig ladlav, grå ladlav och ladparasitspik.

Syftet med den här inventeringen var att få en uppfattning om utbredningen av de fyra åtgärdsprogramsarterna samt rödlistade och andra intressanta lavar i Södermanlands, Västmanlands, Uppsala och Stockholms län samt att bedöma kulturobjektens status och eventuella restaureringsbehov.

Totalt har 44 objekt inventerats i Västmanlands, 33 i Uppsala, två i Stockholms och 42 i Södermanlands län.

Av de fyra lavararter som eftersöktes på kulturobjekt gjordes fynd av två arter; sydlig ladlav och ladparasitspik. Inga fynd av vedorangelav eller grå ladlav gjordes på något av de undersökta objekten.

Det är mycket svårt att artbestämma sydlig ladlav och endast två fynd har säkert bestämts till *Cyphelium notarisii*. Övriga fynd är troligen också sydlig ladlav och benämns *Cyphelium* cf. *notarisii*.

Cyphelium notarisii hittades på två lokaler, en linlada respektive en brädlada, i Södermanlands län. *Cyphelium* cf. *notarisii* hittades på sammanlagt fem kulturbyggnader; en gavelsvalestuga, ett hönshus och ett båthus, i Södermanlands län, ett timmerhärbre och en sjöbod i Uppsala län. Alla fynd är nyfynd och samtliga hittades på syd- eller västsidor på byggnaderna. Generellt satt förekomsterna lågt på byggnaderna där regn kan nå in till väggarna.

De sju kulturbyggnaderna är omålade eller med i stort sett helt urblekt färg samt förfallna i någon grad. Flera av byggnaderna behöver röjas fram från igenväxande vegetation och flera är i mycket stort behov av renovering.

Ladparasitspik hittades på två nya lokaler i Uppsala län, ett fynd gjordes på en obehandlad dörr på en ängslada och ett fynd på en hög med hässjestörrar.

Bland övriga rödlistade och intressanta arter hittades grynig nållav, sotlav och gul dropplav men inget samband fanns med fynd av sydlig ladlav eller ladparasitspik.

Inledning

Bakgrund

Åtgärdsprogrammet för bevarande av hotade lavar på kulturved i odlingslandskapet (Hermansson & Jonsson 2011) togs fram 2011 och gäller perioden 2011-2016. Programmet omfattar fyra lavararter: vedorangelav *Caloplaca furfuracea* (EN), sydlig ladlav *Cyphelium notarisii* (CR), grå ladlav *Cyphelium trachylioides* (CR) och ladparasitspik *Sphinctrina anglica* (EN).

Syftet med den här inventeringen är att få en uppfattning av utbredningen av de fyra lavarterna i Södermanlands, Västmanlands, Uppsala och Stockholms län samt att bedöma byggnadernas status och behovet av åtgärder för att gynna arterna.

Det finns gamla fynd av sydlig ladlav och ladparasitspik i alla fyra länen, medan vedorangelav endast tidigare har hittats i Uppsala län. Grå ladlav har inte hittats i något av de aktuella länen.

Arbetet har utförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län, där Ursula Zinko varit ansvarig. Fältinventeringen har utförts av Ralf Lundmark, Taiga Natur på uppdrag av Ekologigruppen AB som ansvarat för uppdragets genomförande och som sammanställt denna rapport.

Lavarnas biologi och ekologi

Sydlig ladlav

Sydlig ladlav *Cyphelium notarisii* har en intensivt gul (gulgrön) bål och den har nästan alltid pyknid. Pykniden är svarta, glänsande och insänkta i bålen. Apothecierna är 0,2-0,8 mm breda, svarta och insänkta i bålen (Arup, 1999). Sydlig ladlav kan mycket lätt förväxlas med ladlav *Cyphelium tigillare* som också har en intensivt gul bål. Ladlaven har sällsynt pyknid men arternas konidier kan inte skiljas åt. För att säkert skilja arterna måste man titta på sporsepteringen. Den sydliga ladlaven har flersepterade och större sporer än ladlav (Hermansson & Jonsson 2011).

Sydlig ladlav har tidigare förekommit i Skåne, Blekinge, Östergötland, Närke, Västmanland, Södermanland, Uppland, Dalarna, Gästrikland, Hälsingland samt på Öland (Arup, 1999). Under perioden 1930-40 var tillbakagången snabb och då inga fynd gjorts sedan 1950-talet ansågs den på 1980-talet vara försvunnen från landet. 1986 återfanns en lokal i Gästrikland och därefter har den påträffats på flera lokaler. Sydlig ladlav förekommer idag på högst 20 växtplatser i Sverige från Skåne till Hälsingland (Hermansson & Jonsson 2011).

Sydlig ladlav är nästan enbart känd från kulturskapade växtplatser. Substratet är torr exponerad ved som gamla trästaket, stolpar, trälador och sjöbodars i exponerade lägen, ofta nära vatten (Hermansson & Jonsson 2011; Arup, 1999). De flesta kända fynden är på ofärgade timrade byggnader. Kväverikt damm är däremot troligen negativt för arten (Hermansson & Jonsson 2011).

Figur 1. Förekomst av ladvav (*Cyphelium* cf. *notarisii*) på omålat timmerhärbre, Billudden, Älvkarleby, Uppsala län.

Arten har på senare tid påträffats på väggar av timrade lador och båthus i strandnära lägen nära stora sjöar, till exempel Vättern. Många äldre fynd är också gjorda nära kusten eller i anslutning till större sjöar. I Skåne finns sydlig ladvav på gamla stängselstolpar av ek, i samma livsmiljö som grå ladvav. Ursprungligen kan arten ha växt på död ved av tall i öppna lägen. (Hermansson & Jonsson 2011)

Det enda svenska fyndet på ett naturligt substrat är på bark av gamla enar på Hallands Väderö i Skåne. Lokalerna för den sydliga ladvaven är sydligare och på lägre nivå över havet än för ladvaven *Cyphelium* *tigillare* (Arup, 1999).

Sydlig ladvav är rödlistad i kategorin akut hotad (CR). Arten hotas av att substrat som stängsel och trälador blir allt ovanligare i jordbrukslandskapet och av impregnering samt målning av obehandlat virke (Arup, 1999).

Ladparasitspik

Ladparasitspik *Sphinctrina anglica* är en olicheniserad svamp som saknar egen bål. Arten har glänsande svarta apothecier, 0,2-0,4 mm höga, som är små och knapptålsslika, på ett kort men tydligt skaft. Huvudet är till en början runt men vidgas senare och får en avplattad topp. Ladparasitspik växer parasitiskt på bålen av ladväxten *Protoparmelia oleagina* och ett svenskt fynd finns även på *Protoparmelia hypotremella*. Ladväxten har mörkbrun-grågrön bål med isidieliknande strukturer på ytan och kan på håll nästan se soresdiös ut (Hermansson & Jonsson 2011).

Ladparasitspik förekommer sällsynt från Öland upp till Jämtland. Arten är känd från ett 40-tal lokaler varav 15-20 fortfarande är aktuella. I Skandinavien är arten bara känd från kulturved som trädgårdsgårdar och timmerväggar på byggnader som är minst 150 år gamla. De moderna fynden i Dalarna och Jämtland är på omålat eller urblekt rödfärgat timmer och stolpar i skuggiga lägen, nästan utan direkt solljus och hög luftfuktighet. Vid Rättviks kyrkstad växer arten på en timmervägg som står mindre än en meter från nästa husvägg (Hermansson & Jonsson 2011).

På flera platser i landet är ladparasitspiken funnen på upprest gårdsgårdsvirke. Förekomsterna på timmerväggar är alltid exponerade mot norr till öster. Mycket tyder på att förekomsterna av fruktkroppar hos ladparasitspiken kan variera med årstiderna (Hermansson & Jonsson 2011).

Ladparasitspik är rödlistad i kategori starkt hotad (EN) och arten hotas av att obehandlad, gammal kulturved blir allt ovanligare i jordbrukslandskapet (Hermansson & Thor, 1999).

Grå ladväx

Grå ladväx *Cyphelium trachylioides* har en mörkgrå, vårtig bål, som ibland kan vara mycket tunn. Apothecierna är svarta, har insnörd bas och är helt insänkta i bålsvårter. Arten kan förväxlas med andra sotlavar med grå bål, främst sotlav *Cyphelium inquinans*, men skiljs på apotheciernas utseende. Sotlav kan leva på samma substrat och i samma miljö som grå ladväx (Hermansson & Jonsson 2011).

Grå ladväx förekommer i Sverige endast på ett 30-tal lokaler i Skåne och en lokal på Öland. Arten växer på gamla stängselstolpar av ek i jordbrukslandskapet. Fyndet på Öland är gjort på en staketstolpe av ek på alvaret.

Figur 2. Grå ladväx på gamla trästolpar i Kristianstads vattenrike.
Foto: Kristina Persson

I Skåne växer den på ekträstaket i ett öppet landskap med omväxlande betesmark och åker. Virket i stolparna är hårt och torrt. Nästan alla stolpar med grå ladlav står lodrätt och laven verkar föredra sågade ekstolpar framför stolpar som är runda eller har klyvts. Stolpar i skuggiga förhållanden och stolpar med alltför mycket fågelspillning missgynnar arten. Grå ladlav har bara hittats på en naturlig växtplats, på en enbuske på Hallands Väderö (Hermansson & Jonsson 2011).

Grå ladlav är klassad som akut hotad (CR) eftersom populationen är liten och minskar. Många av lokalerna är hotade då ekstolpar i stängsel byts till impregnerade stolpar eller stolpar av andra träslag (Arup & Tibell, 1999).

Vedorangelav

Vedorangelav *Caloplaca furfuracea* har klart färgade apothecier, från rödorange till nästan ljus rödbruna. Apothecierna är små, ca 0,5 mm, och oftast platta med upphöjd kant. På grund av färgen framhävs de tydligt mot den gråa bålen. Storleken på bålen varierar, men den kan i undantagsfall täcka många kvadratdecimetrar. Bålen är blyertsgrå, ibland med en mörkt grönaktig ton, och isidiös. Vedorangelaven är nästan alltid rikt fertil, men på vissa lokaler finns ibland sterila bålar (Hermansson & Jonsson 2011).

I Sverige är arten känd från några få landskap på totalt ett 30-tal lokaler. Vedorangelav verkar vara spridd kring sjöarna Siljan och Storsjön. Arten påträffas på ved, sannolikt endast på barrträdsved. Äldre fynd verkar komma från bearbetat trä, sannolikt timmerväggar, och nyare fynd är övervägande från kulturlandskapet. En naturlig växtplats är känd och där växer arten på bark av björk och på ved på grankvistar i en strandskog. Övriga aktuella växtplatser är på kulturved som timrade lador, härbren, uthus, stängselvirke, hässjevirke och liggande gamla brädhögar. Timmerladorna är uppskattningsvis 150-300 år gamla. Vedorangelaven växer på hård till mycket hård ved, ofta på horisontella eller sluttande ytor. Generellt är växtplatserna skuggiga och vända mot norr eller öster (Hermansson & Jonsson 2011).

Vedorangelav är rödlistad i kategorin starkt hotad (EN) och arten hotas av att kulturbyggnader och gammalt trä i jordbrukslandskapet minskar. Många timmerbyggnader målas med falu rödfärg, men dagens målningssätt och färg är inte desamma som för hundra år sedan, och det är oklart vilken effekt dagens färg har på vedorangelav (Arup, 2001).

Kunskaper från andra inventeringar

Flera län arbetar med att komplettera kunskapen om de fyra lavarerna som ingår i åtgärdsprogrammet för hotade lavar på kulturved. Ett antal inventeringar har gjorts de senaste åren och flera rapporter från länen är under framtagande. Kunskapen om både utbredning och ekologi förväntas därför öka de närmsta åren.

Inventering i Jämtlands län

En inventering av vedorangelav och ladparasitspik på kulturved i Jämtlands län genomfördes 2005-2007 (Jonsson m.fl. 2012). Vedorangelav hittades på femton lokaler med totalt tjugosex olika fyndplatser/substrat. Fyndplatserna var lador, stängsel, hässjestolpar och brädor i jordbrukslandskapet. Substraten varierade från drygt 30 år till över 200 år i ålder och var ofta skuggade av träd och buskar.

Växtplatserna var alltid näringsgynnade och näringen kom från dropp från lövträd och buskar, från gödselspridning eller damm från grusvägar. Jordarten var ofta rik på kalk och vedorangelaven är troligen knuten till kalkrika områden. Ladparasitspik hittades på 13 lador fördelade på nio lokaler och substratet var 150- till 300-åriga lador i jordbruksbygd.

Jämtland har kompletterat sin inventering och en rapport kommer under 2014.

Inventering på Gotland

Under 2012 inventerades arton lokaler på Gotland och på fem av lokalerna hittades sydlig ladlav och på två lokaler hittades obekräftade fynd av sydlig ladlav (Ljungberg, 2013). Två av lokalerna var inte kända sedan tidigare och de utgörs av en hagmark norr om Bondans på Fårö samt fiskeläget Vitvär, nära Ljugarn.

Inventering i Östergötland

Endast ett modernt fynd av sydlig ladlav finns i Östergötland från 2009 och den är funnen på en ekstolpe vid en strandäng. Inga moderna fynd av ladparasitspik har gjorts i Östergötland (Kjell Antonsson).

Inventering i Västergötland, Bohuslän och Dalsland

En inventering av lavar på gamla byggnader, med fokus på sydlig ladlav och ladparasitspik, har genomförts i Västergötland, Bohuslän och Dalsland (Knutsson och Hultengren, opubl.). Totalt inventerades 47 byggnader och ett fynd av sydlig ladlav gjordes men inget fynd av ladparasitspik. Fyndet av sydlig ladlav hittades på en mycket gammal sjöbod i Grundsund, Lysekils kommun, Bohuslän.

Inventering i Gävleborgs län

Fyra lavararter har eftersökts på kulturbyggnader i Gävleborgs län; vedorangelav, sydlig ladlav, grå ladlav och ladparasitspik (Jonsson och Nordin, opubl.). Totalt inventerades 176 objekt, mestadels timmerbyggnader och brädlador men även några gärdesgårdar och grindstolpar. Sammanlagt gjordes nitton fynd av sydlig ladlav. Många förekomster finns längs Norralaan i Söderhamns kommun där det ännu finns ganska många obehandlade brädlador kvar. Ladparasitspik hittades på fyra lokaler i Hälsingland men av vedorangelav och grå ladlav gjordes inga fynd. Bland övriga arter som påträffades kan nämnas ladlav, sotlav och ladvantlav.

Metodik

Fyra lavararter; vedorangelav, sydlig ladlav, grå ladlav och ladparasitspik samt rödlistade och andra skyddsvärda lavar har eftersökts på kulturobjekt i fyra län; Södermanlands, Stockholms, Västmanlands och Uppsala län.

Lämpliga inventeringsobjekt har valts ut av personer på länsstyrelserna i de län som inventerades. Urvalet baserar sig delvis på gamla fynd, men till större delen på inhämtad kunskap från Länsstyrelsernas kulturmiljöavdelningar, länsmuséer, hembygdsföreningar samt privatpersoner. För objekten i Södermanlands och Uppsala län fanns det bilder på en stor del av objekten. Objekten på bilderna bedömdes av Ralf Lundmark och en del av objekten sorterades bort eftersom det med stor säkerhet kunde bedömas att de inte hade förutsättningar för att hysa de aktuella arterna. Detta gällde främst byggnader som varit målade.

Förutom de ordinarie objekten inventerades även ett antal objekt som Ralf Lundmark upptäckte i landskapet på väg till de ordinarie objekten. Dessa tillkommande objekt finns också redovisade i rapporten.

För varje objekt har följande noterats:

- var objektet ligger – GPS-koordinat har registrerats för varje besökt objekt
- vilka av de aktuella lavararterna, men även andra rödlistade arter som förekom på byggnaderna, gårdsgårdar, stängsel, etcetera
- vad det är för typ av objekt och dess funktion, exempelvis smedja, lada, sjöbod, gavelsvalehus och så vidare
- vad som finns kvar interiört (inredning, murstock, eventuella vasstak med mera) för varje byggnad. Om byggnaden varit låst har detta registrerats i den mån det varit möjligt, till exempel genom att kika in genom fönster.

Varje objekt har fotograferats. För byggnader har två fotografier tagits exteriört och två fasader syns på varje foto.

Några markägare som särskilt hade önskat att bli kontaktade har kontaktats av Ralf Lundmark i samband med fältbesöken, övriga markägare har endast informerats av länsstyrelsernas personal om den planerade inventeringen.

44 objekt inventerades i Västmanland, 33 i Uppsala, två i Stockholms län och 44 i Södermanland, totalt 123 objekt, se kartorna bilaga 1-4.

För att säkert artbestämma fynd av sydlig ladlav har kollekt samlats i fält och tagits till Janolof Hermansson för artbestämning. Trots upprepade försök har flera kollekt av trolig sydlig ladlav inte kunnat artbestämmas säkert. Ytterligare försök att säkerställa kollektens arttillhörighet kommer troligen att göras framöver.

Resultat

Av de fyra lavararter som inventeringen särskilt riktades mot gjordes fynd av två arter, nämligen sydlig ladvav *Cyphelium notarisii* och ladparasitspik *Sphinctrina anglica*. Inga fynd av vedorangelav eller grå ladvav gjordes på något av de undersökta objekten. Två säkra fynd av sydlig ladvav gjordes i Södermanlands län, medan totalt 5 ej helt säkerställda fynd av sydlig ladvav *Cyphelium* cf. *notarisii* (se nedan) gjordes, varav 3 i Södermanlands och 2 i Uppsala län. Två fynd av ladparasitspik gjordes i Uppsala län. Alla fynd är nyfynd.

En sammanställning av information om alla besökta lokaler finns i bilaga 5.

Sydlig ladvav

Det är mycket svårt att artbestämma sydlig ladvav och endast två av förekomsterna har säkert bestämts till *Cyphelium notarisii*. De övriga fem fynden är troligen *Cyphelium notarisii* och de benämns därför *Cyphelium* cf. *notarisii*.

Cyphelium notarisii hittades på två objekt, en brädlada respektive en linlada, i Södermanlands län, se figur 4 och 5, bilaga 2. *Cyphelium* cf. *notarisii* hittades på sammanlagt tre kulturbyggnader i Södermanlands län och på två i Uppsala län (bilaga 2 och 3). Kulturbyggnaderna utgjordes i Södermanland av en sjöbod, en gavelsvalestuga och ett omålat hönsbhus, se figur 3, 6 och 7. I Uppsala län hittades *Cyphelium* cf. *notarisii* på ett timmerhärbrä och på en sjöbod, se figur 8 och 9.

Figur 3. Förfallen gavelsvalestuga med flera delfynd av *Cyphelium* cf. *notarisii*. Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland.

Flest delfynd gjordes på en förfallen gavelsvalestuga i Eskilstuna kommun där sex avgränsade förekomster av *Cyphelium* cf. *notarisii* fanns, se figur 3. Gavelsvalestugan är en omålad och timrad byggnad. Taket har fallit in men väggarna och en murad öppen spis står kvar. Den största förekomsten på byggnaden täckte 1 200 cm² och satt på den södra sidan på 0,3-2 meters höjd. Det näst största fyndet täckte 1 100 cm² och satt på den västra gaveln på 0,5-1,5 meters höjd. Ett fynd om 350 cm² gjordes på den sydvästra knuten och ett fynd om 150 cm² hittades på en fönsteröppning på den södra sidan. Två fynd om 130 respektive 70 cm² gjordes på den västra sidan, ett på exponerad läkt och ett på en sidobräda till en fönsteröppning. Gavelsvalestugan behöver ett nytt tak.

På en stor omålad brädlada, också i Eskilstuna kommun, gjordes ett 900 cm² stort fynd av *Cyphelium notarisii* (säker bestämning) på sydvästgaveln och ett fynd om 250 cm² gjordes på timmerreglar/stomme på annan del av sydvästgaveln, se figur 4. Ladan har timmersektion på mitten, vasstak under tegel och används som förråd av virke och ved. Några takpannor har glidit ner.

Figur 4. Stor omålad brädlada med timmersektion mitt på. Vasstak under tegel. Fynd av *Cyphelium notarisii*. Bärsta, Eskilstuna, Södermanland.

På en linlada i Katrineholms kommun hittades en säker förekomst av *Cyphelium notarisii*. Fyndet täckte 600 cm² och satt på den västra gaveln på panelbrädor under fönster, se figur 5. Nockpannor saknas på linladan och den gamla träpanelen håller på att lossna.

Två förekomster av *Cyphelium cf. notarisii*, 50 respektive 40 cm², gjordes på en ruin av ett omålat före detta hönshus i Nyköpings kommun, se figur 6. Fynden satt på sydsidan. Det mesta av väggkonstruktionen finns kvar och bör bevaras på något sätt.

På en sjöbod i Nyköpings kommun med omålade väggar hittades ett fynd av *Cyphelium cf. notarisii* om 70 cm², på den södra knuten, se figur 7. Taket behöver ses över och sjöboden behöver lyftas ur vassviken.

Ett fynd av *Cyphelium cf. notarisii* gjordes på ett omålat timmerhärbre i Älvkarleby kommun. Byggnaden behöver röjas fram ur vegetationen som tränger sig på, se figur 8. Ett fynd av *Cyphelium cf. notarisii* hittades också på en omålad sjöbod med vasstak och i gott skick i Tierps kommun, se figur 9. Här finns inga direkta renoveringsbehov.

Figur 5. Inklädd timmerlada som använts som linlada med fynd av *Cyphelium notarisii* på panelbrädor under fönster. Även grynig nållav hittades på panelbrädorna. Leby, Julita, Södermanland.

Figur 6. Ruin av omålat före detta höns hus. Fynd av *Cyphelium* cf. *notarisii* på ytterväggen. Ringsö Västergården, Bälinge, Södermanland.

Figur 7. Sjöbod av omålat timmer, vasstak skymtar under tjärpappen. Fynd av *Cyphelium* cf. *notarisii* på den södra knuten. Krampö Rishagsviken, Bälinge, Södermanland.

Samtliga förekomster i Södermanland och Uppland hittades på syd- eller västsidan av byggnaderna och inga fynd gjordes på nord- eller östsidan. Generellt satt förekomsterna lågt på byggnaderna, under tre meters höjd, och oftast under två meters höjd, där utskjutande tak inte hindrar regn från att hamna på väggarna. Gemensamt för alla byggnader var att de är omålade eller med i stort sett helt urblekt färg. Alla byggnader med fynd av *Cyphelium notarisii* och *Cyphelium* cf. *notarisii* är förfallna i någon grad och flera är i stort behov av renovering.

Ladparasitspik

Ladparasitspik hittades på två kulturobjekt, en ängslada och en hög med hässjestörrar, båda i Uppsala län, se figur 10 och 11, bilaga 3.

Ängsladan är en omålad timmerlada med tak av plåtlappar. Sex fruktkroppar av ladparasitspik hittades på ladvantav inom en area av 10 cm² på en gammal obehandlad dörr på den västra gaveln. Ängsladan har sjunkit ner i marken och träd behöver röjas intill byggnaden, se figur 10.

Figur 8. Omålat timmerhärbrä med fynd av *Cyphelium* cf. *notarisii*. Billudden, Älvkarleby, Uppsala län.

Två högar med hässjestörrar hittades mellan en berghäll och gles skogsmark i Östhammars kommun. På en av högarna fanns åtta fruktkroppar av ladparasitspik på ladkantlav inom en area av cirka fem cm². Barrförna och fuktförhållanden hotar att röta virket i hässjestörrarna. Träd i närheten behöver röjas bort och barrförna måste avlägsnas från objektet, se figur 11.

Övriga lavarter

Förutom de fyra åtgärdsprogramarterna eftersöktes även rödlistade och andra skyddsvärda lavar på kulturbyggnaderna. I undersökningen hittades gryinig nållav (*Chaenotheca chrysocephala*), sotlav (*Cyphelium inquinans*) och gul dropplav (*Cliostomum corrugatum*). Gryinig nållav hittades på tjugo kulturbyggnader i Uppsala, Västmanlands och Södermanlands län. Sotlav hittas på sjutton kulturbyggnader i Uppsala, Västmanlands och Södermanlands län. På sex av byggnaderna förekom både gryinig nållav och sotlav. Gul dropplav hittades på en ängslada på Gräsö, Uppsala län, där även gryinig nållav växte.

Gryinig nållav förekom vid ett objekt på samma kulturbyggnad som ladparasitspik, på ängsladan i Uppsala kommun. Gryinig nållav hittas också på samma linlada i Katrineholms kommun där *Cyphelium Notarsii* hittades. I övrigt fanns inga fynd av rödlistade eller andra intressanta arter på de kulturbyggnader som hyste antingen sydlig ladlav eller ladparasitspik.

Figur 9. Omålad sjöbod med vasstak. Fynd av *Cyphelium* cf. *notarsii*. Fågelsundet, Hållnäs, Uppsala län.

Figur 10. Omålad timrad ängslada med tak av plåt. Fynd av ladparasitspik på gammal obehandlad dörr. Nyvla, Bälinge, Uppsala län. Även grynig nållav förekommer på ladan.

Figur 11. Hässjestörrar i två högar med fynd av ladparasitspik. Kelinge, Valö, Uppsala län.

Tabell 1. Samtliga fynd av *Cyphelium notarisii*, *Cyphelium cf. notarisii* och *Sphinctrina anglica* som hittades i inventeringen, mängd av fynden och beskrivning av fyndplatserna.

Art	Mängd (cm2)	Beskrivning av fyndplatserna	Beskrivning av byggnad	Lokal, socken, kommun, län
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	1 200	Sydsida, timmervägg 0,3-2,0 m höjd.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	1 100	Västgavel, timmer 0,5-1,5 m höjd.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	350	Sydväst-knut.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	150	Sydsidan, fönsteröppning sidobräda.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	130	Västsida, exponerad läkt till panelbräda, 1,5 m höjd.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	70	Västgavel, fönsteröppning sidobräda.	Gavelsvolestuga. Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis, rester av linkärvar.	Örsta, Husby-Rekarne, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium notarisii</i>	900	Sydvästgavel, väggbräda nr 3 från sydhörn, 0,4-3,0 m höjd	Stor omålad brädlada med timmersektion mitt på. Vasstak under tegel. Förråd av virke och ved.	Bärsta (33), Västermo, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium notarisii</i>	250	Sydvästgavel, lågt (0,4-0,8 m höjd) på timmerreglar/stomme där väggbrädor saknas.	Stor omålad brädlada med timmersektion mitt på. Vasstak under tegel. Förråd av virke och ved.	Bärsta (33), Västermo, Eskilstuna, Södermanland
<i>Cyphelium notarisii</i>	600	Fynd på västgavel, panelbrädor under fönster.	Linlada. Inklädd timmerlada. Inne finns en gammal badtunna, slädar, virke och rester av linkärvar.	Leby (8), Julita, Katrineholm, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	50	Fynd på västra delen av sydsidan.	Ruin av omålat före detta hönshus. Det mesta av väggkonstruktionen finns kvar.	Ringsö, Väster-gården, Bälinge, Nyköping, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	40	Fynd på östradelen av sydsidan.	Ruin av omålat före detta hönshus. Det mesta av väggkonstruktionen finns kvar.	Ringsö, Väster-gården, Bälinge, Nyköping, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	70	Fynd på den södra inklädda knuten, 0,5-1,0 m höjd.	Sjöbod. Omålad timmerbyggnad. Vasstak skymtar under bitvis trasig tjärpapp.	Krampö, Rishagsviken, Bälinge, Nyköping, Södermanland
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	1 000	Ostsidan hela vägen på nedre stock samt på angränsande knutar	Omålat timmerhärbre. Inredd som gäststuga. Låst	Billudden, Billhamn, Älvkarleby, Uppsala
<i>Cyphelium cf. notarisii</i>	800	Västgavel på nedre stock	Sjöbod. Omålad timmerbod. Vasstak. Används som förråd. Låst.	Fågelsundet, Hållnäs, Tierp, Uppsala
<i>Sphinctrina anglica</i>	5	Norra högen på hässjestänger i luftigt läge, 8 fruktkroppar på ladjantlav.	Hässjestörrar i två högar mellan berghäll och gles skogsmark	Kelinge, Valö, Östhammar, Uppsala
<i>Sphinctrina anglica</i>	10	Västgavel på gammal obehandlad dörr. 6 fruktkroppar på ladjantlav.	Ängslada. Omålad timmerlada med tak av lappad plåt. Inomhus endast lite "bräte" på golvet.	Nyvla, Bälinge, Uppsala, Uppsala

Diskussion

Vedorangelav och grå ladlav

Inga fynd av vedorangelav eller grå ladlav gjordes på något av de undersökta objekten. Vedorangelav förekommer på kulturved och har sin huvudutbredning i Jämtland och Dalarna och endast äldre fynd finns från Uppland och Öland. Det fanns därmed anledning att tro att arten kunde återfinnas i åtminstone Uppland, men inget fynd gjordes.

Grå ladlav växer på stängselstolpar av ek och har sin huvudutbredning i Skåne samt förekommer på en lokal på Öland. Inga tidigare fynd har gjorts i de undersökta länen och ekstolpar är ett ovanligt substrat i dagen jordbrukslandskap, så sannolikheten för att hitta nya fynd av grå ladlav var låg.

Sydlig ladlav

Artbestämning

Sydlig ladlav *Cyphelium notarisii* och ladlav *C. tigillare* är morfologiskt sett mycket närstående varandra och svåra att artbestämma. Båda växer på liknande substrat och utbredningen i landet är överlappande. Den vedertagna teorin om hur arterna skiljs åt är att sydlig ladlav ibland uppvisar flersepterade sporer (svagt murformade och ser ut som sporklumpar i mikroskop). Om den inte har det utseendet kan den inte hundra procentigt skiljas från den något vanligare ladvaren. Det finns andra karaktärer som talar för den ena eller den andra arten men dessa bedöms ännu inte som tillräckligt säkra för artbestämning. Normalt trädlevande lavar som växer på exponerade byggnader får ofta ett mer eller mindre atypiskt utseende, vilket gör dem mer svårbestämda än normalt.

Utbredning

Endast två säkra artfynd av *Cyphelium notarisii* gjordes. Den ena på en linlada i Katrineholms kommun och den andra på en brädlada i Eskilstunas kommun, Södermanland. Tre fynd av *Cyphelium* cf. *notarisii* gjordes på kulturbyggnader i Södermanlands län. Inga sentida fynd av sydlig ladlav har gjorts i Södermanland fram till den här inventeringen. Fem fynd från 1870-80-talet finns dock (Hermansson och Jonsson 2011) men inga återfynd av arten gjordes under denna inventering. Två fynd av *Cyphelium* cf. *notarisii* gjordes i Uppsala län. Inga återfynd gjordes vid de tidigare noterade fyndplatserna i Uppsala län, i den mån de gamla fyndplatserna gick att identifiera. Inget fynd gjordes i Stockholms län, men endast två lokaler besöktes i fält i länet. Vid lokalen vid Loskälva, Norrtälje kommun har *Cyphelium* cf. *notarisii* hittats under mitten av 1990-talet på en byggnad med falnad färg. Byggnaden undersöktes översiktligt i denna inventering då den var målad på senare tid men inga fynd gjordes. Inga fynd gjordes heller i Västmanlands län, trots att arten funnits där tidigare och 44 lokaler besöktes i fält.

Ekologi

Samtliga förekomster hittades på syd- eller västsidan av byggnaderna och inga fynd gjordes på nord- eller östsidan. Generellt sett förekomsterna lågt på byggnaderna där utskjutande tak inte hindrar regn från att hamna på väggarna. Gemensamt för alla byggnader var att de är omålade eller att färgen i stort sett var borta.

Kulturbyggnader som linlador och ängslador har historiskt varit placerade i ett öppet och hävdad landskap. Idag är det ett generellt problem med igenväxning av sly, buskar och träd runt byggnaderna som en följd av upphörd hävd och skötsel av markerna. Igenväxningen leder till beskuggning av väggar med bland annat påväxt av alger som följd. De ändrade ekologiska förutsättningar har ofta en negativ påverkan på lavförekomsterna.

Ladparasitspik

Ladparasitspik hittades på en ängslada och en hög med hässjestöror i Uppsala län och det är de två första fynden av arten i länet på minst 30 år. Arten är känd från kulturved som byggnader och trögårdsgårdar och förekommer ofta på skuggiga nordlägen med hög fuktighet. I den här inventeringen hittades arten på en obehandlad dörr i västerläge samt på en hög med hässjestöror.

Inga fynd av ladparasitspik hittades i något av de andra länen trots att det finns historiska fynd från alla tre länen.

Övriga lavar

Det fanns inget tydligt samband mellan förekomster av sydlig ladvav och ladparasitspik och andra rödlistade eller intressant arter. Endast i sex fall förekom grynig nållav och sotlav samtidigt på kulturbyggnader. Sotlav förekommer vanligtvis på torrved och grovsprucken bark av jätteekar, vårtbjörkar och gran. Sotlaven är en signalart som indikerar höga naturvärden knutna till död exponerad ved, men verkar dock inte var en bra indikator för förekomster av sydlig ladvav eller ladparasitspik.

Gul dropplav är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT) och förekommer oftast på gamla, grova ekar och endast sällsynt på andra träslag och gamla träbyggnader (Hultengren och Nordin, 1999). Den enda förekomsten av gul dropplav hade ett för arten något atypiskt utseende och hård, torr ved på kulturbyggnader är sannolikt inte ett optimalt substrat för arten.

Kulturbyggnader – skötselbehov

Generellt är många av de gamla kulturbyggnader där lavarna finns skadade och förfallna och kommer inte att stå så länge till.

Gavelsvålestugan med flera fynd av sydlig ladvav i Eskilstuna kommun behöver få ett nytt tak snarast för att kunna rädda väggarna från ytterligare förfall.

Det före detta hönshuset i Nyköpings kommun, med fynd av *Cypbelium* cf. *notarisii*, har redan rasat in. Vägghkonstruktionen finns kvar och det är viktigt att bevara den på något sätt. Platsen uppe bland berghällarna är torr i sig och det kan räcka med att hålla efter buskar och höga örter så att rötta av virket förhindras i möjligaste mån.

Brädladan i Eskilstuna kommun och linladan i Katrineholms kommun har relativt små skötselbehov men takpannorna på brädladan som glidit ner bör läggas tillbaka och nyanockpannor bör läggas på linladan. Eventuellt behöver träpanelen på linladan ses över.

Taket på sjöboden i Nyköpings kommun behöver förbättras och inslag av rötat virke finns i de lägst liggande delarna. Byggnadens sydvästra ände behöver lyftas upp ur vassviken.

Timmerhärbret med *Cypbelium* cf. *notarisii* i Älvkarleby kommun är i akut behov av röjning eftersom träd och buskar växer tätt intill byggnaden. Sjöboden i Tierps kommun har inget direkt renoveringsbehov.

Ängsladan med ladparasitspik i Uppsala kommun har sjunkit ner i marken, i synnerhet i öster och de nedre timmervarven behöver friläggas från jord. Träd behöver röjas intill byggnaden.

Hässjestörrar med ladparasitspik i Östhammars kommun hotas av barrförna och fukt. Träd i närheten behöver röjas bort och barrförna måste avlägsnas från objektet. Högarna skulle kunna flyttas upp på hällen intill om man gör det mycket varsamt och lägger de ytliga hässjestörrarna i samma positionsförhållande som nu.

Många markägare med förfallna byggnader skulle gärna renovera dem men detta får i praktiken låg prioritet när de måste få gården att gå runt ekonomiskt. För att bebyggelse ska behålla sitt kulturhistoriska värde är det viktigt att vård och underhåll samt ombyggnader sker utifrån de enskilda husens förutsättningar. Det är också viktigt att använda kulturhistoriskt riktiga material och metoder för att ta tillvara på byggnadernas karaktär och utseende samtidigt som man värnar om de traditionella hantverken. Enskilda personer, kommuner, stiftelser och bolag kan ansöka hos Länsstyrelsen om ett statligt bidrag för att vårda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, ett så kallat byggnadsvårdsbidrag. Upprustning som blir dyrare än normalt kan delvis finansieras genom bidraget. Mer information finns på länsstyrelsernas hemsidor.

Under inventeringsarbetet har Ralf Lundmark observerat en rad byggnader som han bedömer att det hade varit intressant att inventera. Framförallt i norra Uppsala läns kustområde såg Ralf många byggnader som aldrig varit målade och som han bedömer har goda förutsättningar som substrat för sydlig ladv och ladparasitspik. Troligen finns också många intressanta byggnader av samma slag i Stockholms och Södermanlands läns kusttrakter. En inventering av ytterligare lämpliga objekt i kusttrakterna kan förvänta ge gott resultat.

Referenser

Tryckta källor

- Arup, U. 2009. Grå ladlav, *Cyphelium trachylioides* i östra Skåne 2007. Länsstyrelsen i Skåne.
- Arup, U., 2001. *Caloplaca furfuracea* vedorangelav. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU.
- Arup, U., 1999. *Cyphelium notarisii* sydlig ladlav. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU.
- Arup, U. och Tibell, L., 1999. *Cyphelium trachylioides* grå ladlav. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU.
- Hultengren, S. och Nordin, A. 1999. *Cliostomum corrugatum* gul dropplav. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU.
- Jonsson, F., Ekendahl, T. och Nordin U., 2012. Inventering av vedorangelav *Caloplaca furfuracea* och ladparasitspik *Sphinctrina anglica* på kulturved i Jämtlands län 2005-2007. PM 2012:01. Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen Dalarnas län.
- Jonsson, F., Nordin, U., opubl. Lavar på kulturved i Gävleborgs län 2013.
- Knutsson, T. & Hultengren, S. opubl. Sydlig sotlav och ladparasitspik i Västra Götaland 2013 – inventeringar av gamla byggnader. Rapport Naturcentrum AB på uppdrag av Länsstyrelsen.
- Ljungberg, J. 2013. Sydlig ladlav, *Cyphelium notarisii*, på Gotland. Examensarbete i biologi 15 högskolepoäng. Högskolan Gotland.
- Hermansson, J. och Jonsson, F., 2011. Åtgärdsprogram för bevarande av hotade lavar på kulturved i odlingslandskapet 2011–2016. Rapport 6439. Naturvårdsverket.
- Hermansson, J. och Thor, G., 1999. *Sphinctrina anglica* ladparasitspik. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU.

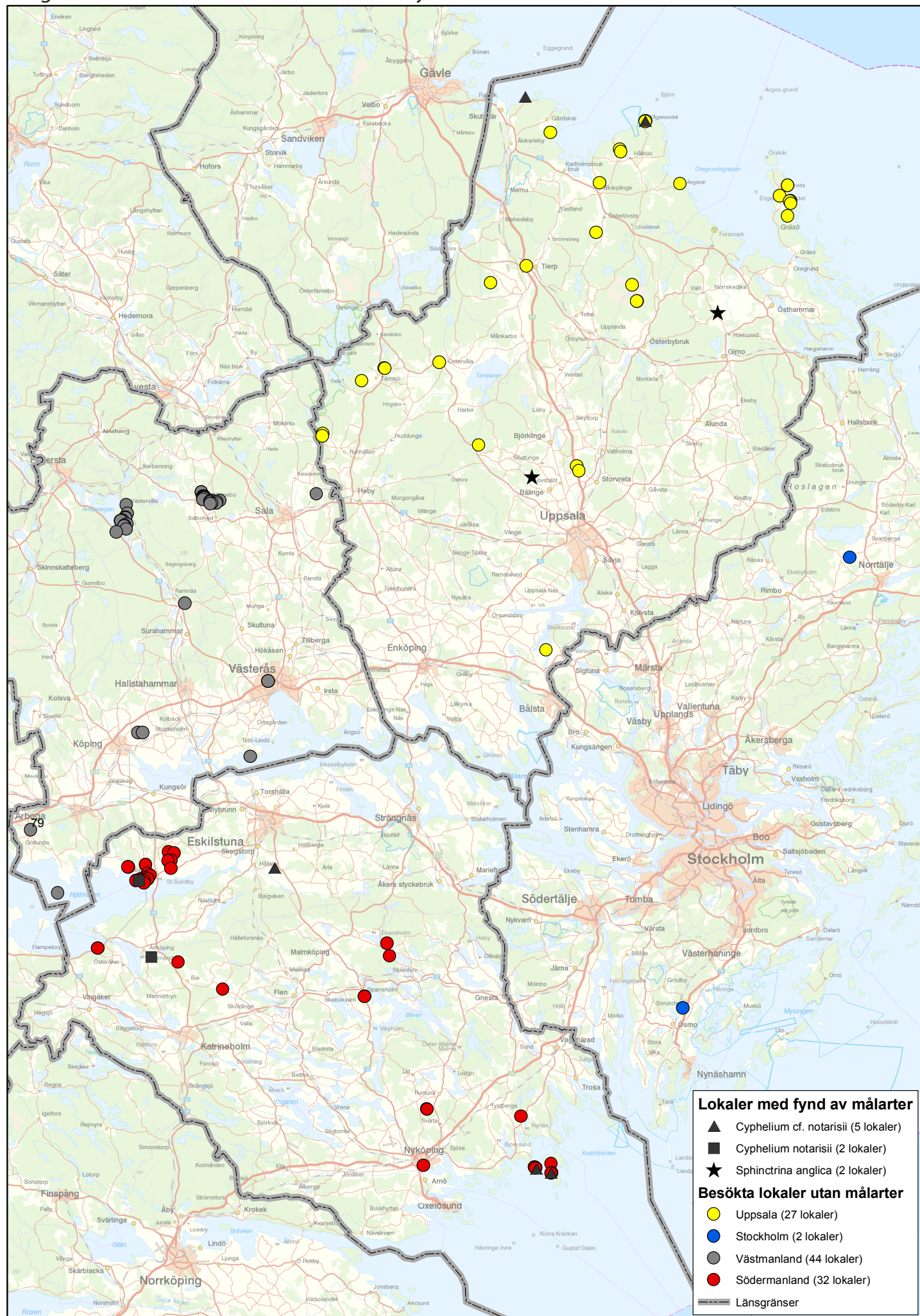
Muntliga källor

- Kjell Antonsson, Länsstyrelsen Östergötland, i e-post.
- Ralf Lundmark, Taiga Natur

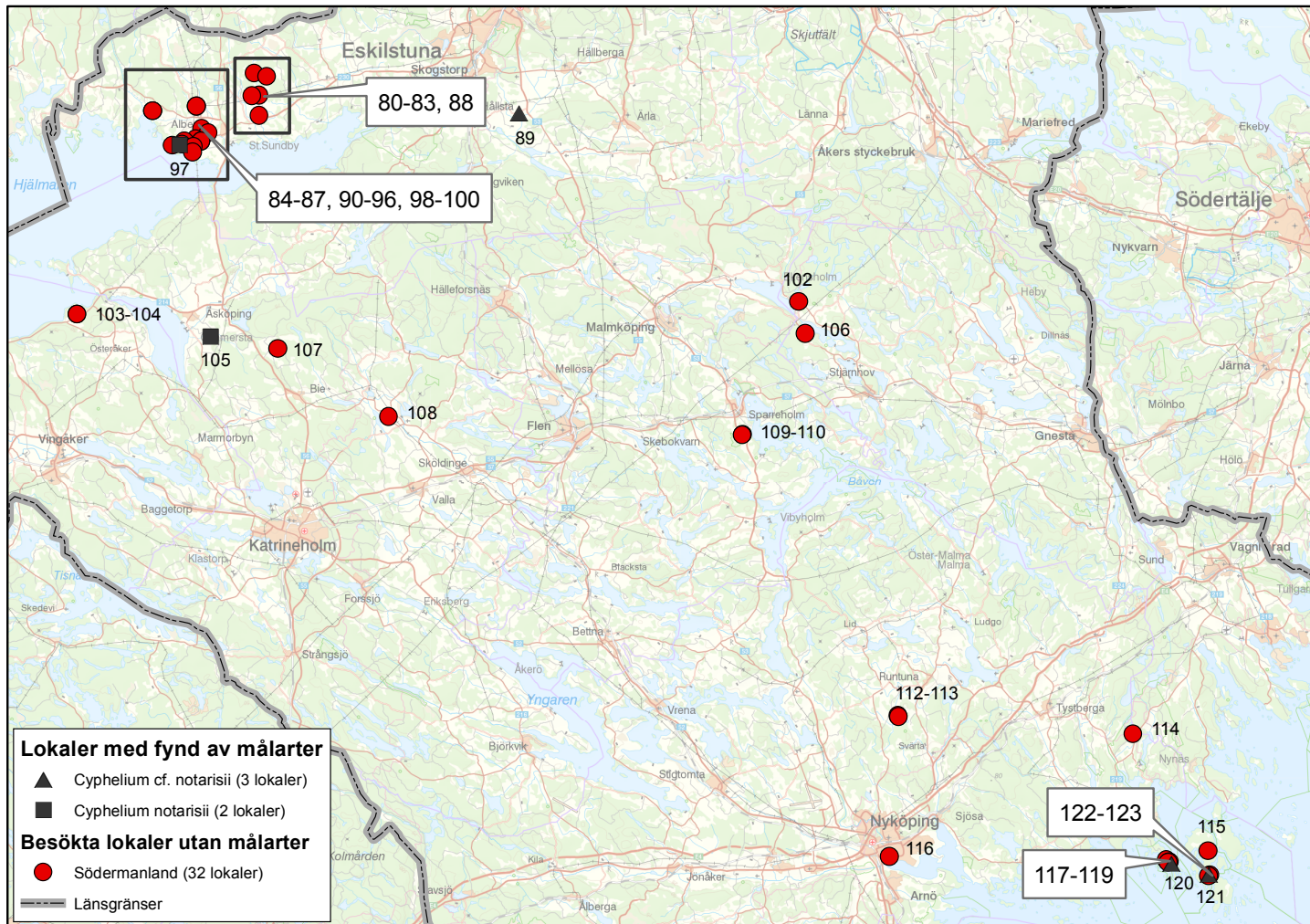
Bilagor

1. Karta som visar inventerade lokaler i de fyra länen.
2. Karta som visar inventerade lokaler och lokaler med fynd i Södermanlands län.
3. Karta som visera inventerade lokaler och lokaler med fynd i Uppsala län.
4. Karta som visar inventerade lokaler i Västmanlands län.
5. Uppgifter som insamlats om de inventerade objekten.

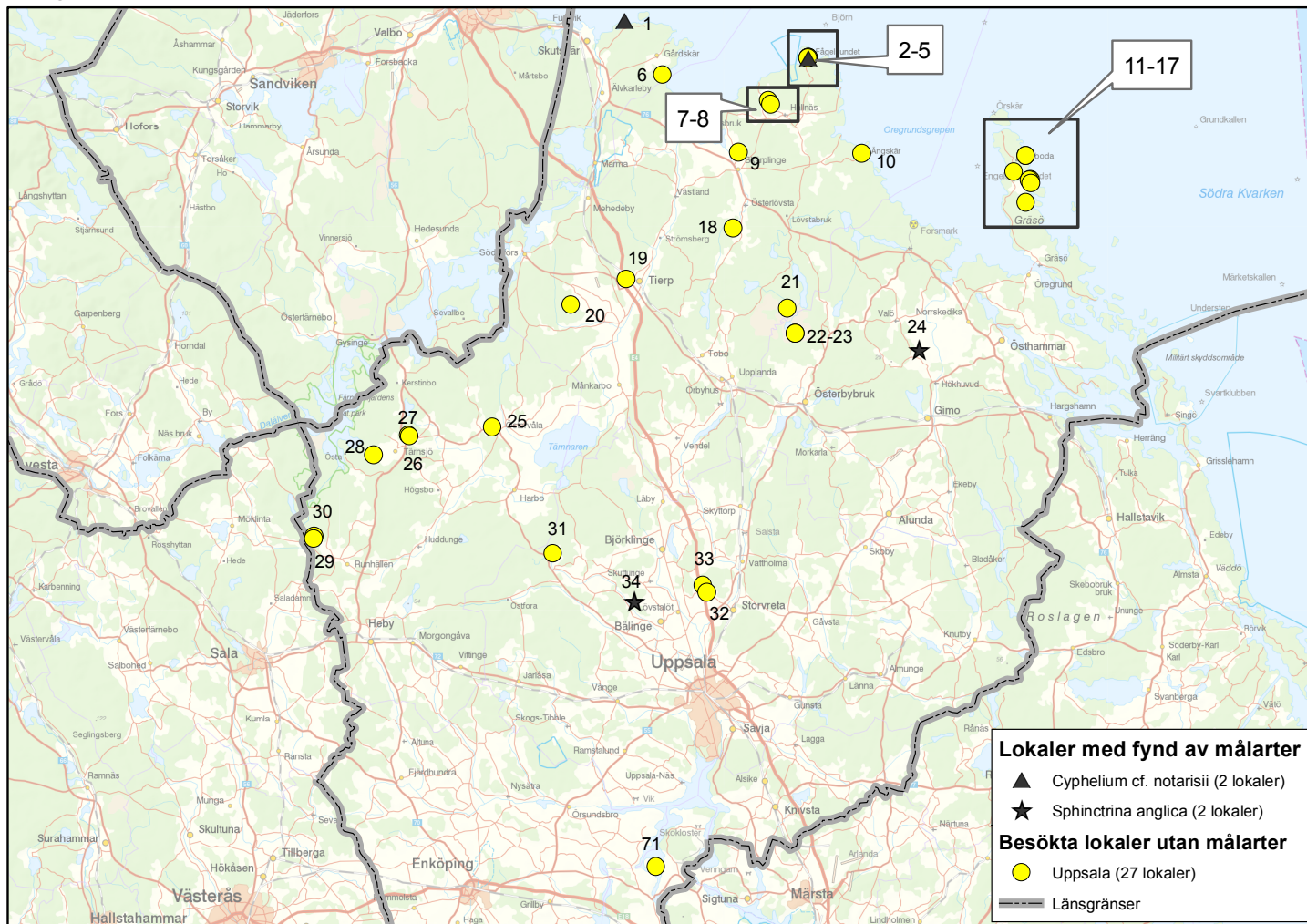
Bilaga 1. Karta över inventerade lokaler i de fyra länen.

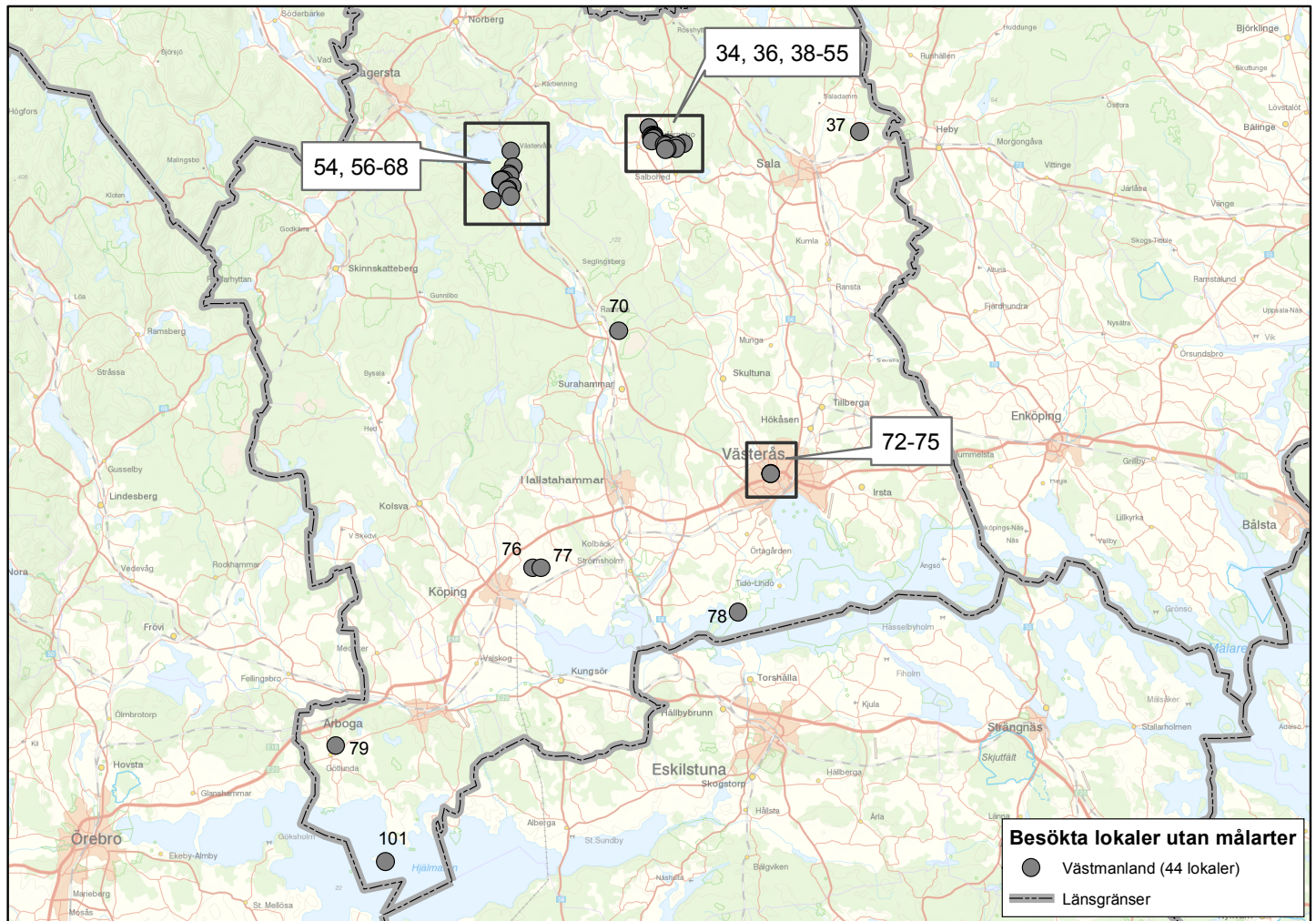
Bilaga 2. Inventerade lokaler och lokaler med fynd i Södermanlands län.

Bilaga 3. Inventerade lokaler i Uppsala län.

Bilaga 4. Inventerade lokaler och lokaler med fynd i Västmanland.

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
1	Uppsala	Älvkarleby	Älvkarleby	Billudden, Billhamn	2013-10-27	1592872	6727375	Härbre
2	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Fågelsundet, 2:a fr. öster	2013-10-27	1616772	6722302	Sjöbod
3	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Fågelsundet, 1:a fr. öster	2013-10-27	1616785	6722290	Sjöbod/ kokhus
4	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Fågelsundet, 3:e fr. öster	2013-10-27	1616764	6722281	Sjöbod
5	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Fågelsundet, 4:e fr. öster	2013-10-27	1616746	6722272	Sjöbod
6	Uppsala	Älvkarleby	Älvkarleby	Stigenbergs-viken	2013-10-27	1597816	6720250	Sjöbod
7	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Sikhjälma, Smedstorp	2013-10-27	1611568	6716741	Ängslada
8	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Sikhjälma, Lugnet	2013-10-27	1611802	6716242	Ängslada
9	Uppsala	Tierp	Österlövsta	Sund	2013-10-27	1607509	6710043	Två ängslador
10	Uppsala	Tierp	Hållnäs	Bondskäret	2013-10-27	1623568	6709699	Ängslada
11	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Norrboda hamn (stor bod)	2013-10-28	1644969	6709162	Sjöbod
12	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Norrboda hamn (liten bod)	2013-10-28	1644976	6709158	Sjöbod
13	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Bonäs vikens vägskäl	2013-10-28	1643375	6707052	Ängslada
14	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Söderboda 1.11 (O-objektet)	2013-10-28	1645525	6706026	Ängslada
15	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Söderboda 1.7 (V- objektet)	2013-10-28	1645357	6705999	Ängslada
16	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Söderboda, Norrjärden öster	2013-10-28	1645577	6705530	Ängslada
17	Uppsala	Östhammar	Gräsö	Öster-Mörtarö	2013-10-28	1644919	6703082	Ängslada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavar	Övrigt
Omålat timmerhärbrä. Inredd som gäststuga. Låst	Akut behov av att ta bort träd och buskar intill byggnaden.	1020849 SO, 1020850 V	<i>Cyphelium cf. notarisii</i> , O-sidan hela vägen på nedre stock samt på angränsande knutar, 1000 kv.cm.		Extra objekt! Den här stugan ingår i StoraEnsos stuginnehav som ska avyttras från bolaget inom snar framtid.
Omålad timmerbod. Vasstak. Vasskärvar inne.		1020893 O, 1020894 V			
Omålad timmerstuga. Utställningshus. Näver- och vedtak.		1020891 NO, 1020892 SO			
Omålad timmerbod. Vasstak. Används som förråd. Låst.		1020895 NV, 1020896 SO	<i>Cyphelium cf. Notarisii</i> , V-gavel, på nedre stock, 800 kv.cm		
Omålad timmerbod. Vasstak. Låst. Tillbyggnad för båt.		1020901 NV, 1020902 SO			
Sjöbod av timmer med svag ton av rödfärg. Vasstak. Tom invändigt.		1020865 V, 1020866 O			
Omålad timmerlada med vasstak under plåt. Tom	Slyröjning kring byggnaden	1020869 SO, 1020870 NV			Nyligen framhuggen genom kalavverkad skog omedelbart i söder och öster
Omålad lada av timmer respektive brådor i vadera halva. Plåttak. Förvaring av höbalar	Timret är bitvis ytligt murket. Väggbådor lossnar från reglar. Dörrar lossnat. Träd intill byggnaden måste bort.	1020871 N, 1020873 S		Grynig nållav, NV-sida, timmer, 10 kv.cm.	En fin lav-lada även om målarterna inte hittades
Omålade timmerlador. I den lilla förvaras hässjestänger och taktegel (2-kupigt). Den stora var stängd.	Nordgavlarna var ytligt murkna. Byggnaderna måste snarast frigöras från träd och buskar.	1020867 S, 1020868 N			
Omålad timmerlada. Vasstak. Förvaring av gammal såmaskin och trälådor.	Den stora tallen står för nära och bör tas bort.	1020903 NO, 1020904 SV			Hässjestänger förvaras under tillbyggt tag mot ladan. Gårdsgården i närheten inventerades på lavar. Inga intressanta fynd.
Omålad timmerbod + båthus. Spåntak under tegel. Låst	Stommen och nedre timmervarv måste grävas fram för att inte ruttna	1020934 O, 1020935 SV		Grynig nållav, N-gavel, 1,5 m höjd, 5 kv.cm	
Omålad timmerbod + tillbyggd "veranda". Låst	Stommen och nedre timmervarv måste grävas fram för att inte ruttna	1020936 NV, 1020937 SV		Grynig nållav, spridd, N-gavel + NV-knut. 120 kv.cm	
Omålad timmerlada. Tom	Renoverad. Ta bort träd invid byggnaden.	1020932 V, 1020933 O			Byggnaden har delvis stått i skogen (S-delen) där det nu är kalhygge
Omålad timmerlada. Tom	Ta bort träd intill byggnaden	1020922 SO, 1020923 NV		Grynig nållav, N-gavel, mitten på timmer, 15 kv.cm	
Omålad timmerlada. Förvaring av båt på trailer	Taket dåligt. Ta bort träd invid byggnaden	1020920 SO, 1020921 NV			
Omålad timmerlada. Förvaring av renoveringsmaterial för ladan	Renoverad. Ta bort träd, tallarna i väster och asparna i söder.	1020924 SO, 1020924 NV		Gul dropplav, SV-gavel, 2 m höjd på timmer, 12 kv.cm. Grynig nållav, NV-sida, lågt på timmer, 20 kv.cm.	På fyra askar inom 20 m radie från ladan växer lunglav.
Omålad timmerlada. Förvaring av äldre jordbruksredskap	Taket akut behov av lagning, riskerar att falla in snart. Frilägga nedre timmervarv från jord	1020909 NV, 1020910 NO		Sotlav, V-sida, spridd, lågt på timmer, 250 kv.cm	

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
18	Uppsala	Tierp	Österlövsta	Orsbo, Murartorpet	2013-10-28	1606700	6700222	Ängslada
19	Uppsala	Tierp	Tierp	Väster om Tierp, "Ladvägen"	2013-10-26	1592670	6693725	Ängslada
20	Uppsala	Tierp	Tierp	Muskarbo	2013-10-26	1585515	6690405	Smedja/ pörte
21	Uppsala	Tierp	Österlövsta	Risön	2013-10-27	1613680	6689672	Ängslada
22	Uppsala	Östhammar	Film	Vika 1	2013-10-26	1614648	6686403	Lada
23	Uppsala	Östhammar	Film	Vika 2	2013-10-26	1614627	6686400	Lada
24	Uppsala	Östhammar	Valö	Kelinge	2013-10-26	1630723	6683998	Hässjestörar
25	Uppsala	Heby	Östervåla	Mårtsbo hembyggdsgård	2013-10-11	1575034	6674669	Visthus/ loftbod
26	Uppsala	Heby	Nora	Väster Lakbäck 1	2013-10-11	1564124	6673704	Ängslada
27	Uppsala	Heby	Nora	Väster Lakbäck 2	2013-10-11	1564233	6673607	Ängslada
28	Uppsala	Heby	Nora	Nora Ulebo, Per- Jons 36	2013-10-11	1559551	6671197	Ängslada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavar	Övrigt
Omålad timmerlada med spåntak under plåt.	En takplåt fattas. Nedre timmervarv dåligt då det ligger i jorden. Ta bort träd invid byggnaden	1020907 O, 1020908 V		Grynig nållav, N-sida, 1 m höjd på timmer, 15 kv.cm. Sotlav, N-sida, lågt på timmer, 30 kv.cm. Sotlav, V-sida, spridd, lågt på timmer, 250 kv.cm	Gryt med flera ingångar finns under byggnaden. Under hela inventeringstillfället hördes lätta snarkningar, gissningsvis från grävling.
Timmerlada inklädd med brädpanel. Eternittak. I ladan förvaras moderna jordbruksredskap och gammal halm.	Ena dörren av dörrpar på nordsidan har lossnat	1020846 N, 1020847 SO			
Omålad timmerbyggnad. Spåntak under tegel. Originaldelen stängd. I den andra delen förvaras jordbruksredskap mm.	Dåligt tak i norra änden. Hela byggnaden sjunker ner och ruttnar här. Frilägga nedre timmervarv från jord. Ta bort träd invid byggnaden.	1020844 SV, 1020845 NO		Grynig nållav, O-sida, timmer, 12 kv.cm.	
Omålad rundtimmerlada. Rester av hö inne i ladan.		1020905 NV, 1020906 SO		Sotlav, NO-timmerknut, 20 kv.cm. Grynig nållav, NO-timmerknut, 35 kv.cm	
Omålad timmerlada med spåntak. Privat förråd. Låst	På den särskilt intressanta tillbyggnaden i norr har dörr och fönsterluckor lossnat från sina fästen.	1020837 NV, 1020838 SV			Stora lämpliga ytor för ladparasitspik. Kan inte utesluta förekomst trots eftersök.
Omålad lada med både timmer och brädfasad. Spåntak under tegel. Låst	Några takpannor fattas	1020842 SV, 1020843 O		Grynig nållav, N-gavel, fasadbrädor mitt på, 2 kv.cm.	
Hässjestörar i två högar mellan berghäll och gles skogsmark	Barrföra och fuktförhållanden hotar att röta virket. Träd måste tas bort och barrförnan måste avlägsnas från objektet. Kan vara värt att högarna flyttas upp på hällen intill om man gör det mkt varsamt och lägger de ytliga hässjestöarna i samma positionsförhållande som nu.	1020830 V, 1020831 N	Ladparasitspik, X: 6684001, Y:1630723, Norra högen på hässjestänger i luftigt läge, 8 fruktkroppar på ladvantlav inom ca 5 kv.cm		Eldplats, fortfarande varm och rökluktande, intill den södra hässjetraven där man brutit av hässjestänger och eldat dem.
Impregnerat timmerhus. Visningshus på hamb.gård. Låst		1020652 NO, 1020653 N			Den äldsta byggnaden som inventerades men den enda som var helt utan lavar.
Omålad timmerlada. Tom.	Ta bort träd intill byggnaden	1020648 V, 1020649 SO		Sotlav, N-gavel, nedre stock, 5 kv.cm. Grynig nållav, N-gavel, spridd på timmer ca 2 m höjd, 6 kv.cm.	Upplands äldsta lada enl. inventeringsunderlag från lst.
Omålad timmerlada med påbyggd bräddel.	Taket bör lagas snarast innan väggarna far illa.	1020650 SO, 1020651 NV		Sotlav, NV-sidan, spridd nertill på timmer, 85 kv.cm. Sotlav, NV-knut, lågt, 80 kv.cm. NO-gavel, lågt på timmer, 350 kv.cm. Grynig nållav, NO-gavel på lossnande panelbrädor, 15 kv.cm.	
Omålad timmerlada. Inslag av nya impregnerade stockar. Nästan tom förutom en äldre trägrind och ett vattenkar av trä		1020641 N, 1020642 V	37		

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
29	Uppsala	Heby	Enåker	Granberga 1	2013-10-11	1551680	6660750	Ängslada
30	Uppsala	Heby	Enåker	Granberga 2	2013-10-11	1551578	6660346	Tre ängslador
31	Uppsala	Uppsala	Bälinge	Stenvallen	2013-11-01	1582760	6658082	Ängslada
32	Uppsala	Uppsala	Ärentuna	Valhammar	2013-11-01	1602205	6653690	Ängslada
33	Uppsala	Uppsala	Ärentuna	Kyrsta	2013-11-01	1602714	6652765	Smedja
34	Uppsala	Uppsala	Bälinge	Nyvla	2013-11-01	1593277	6651718	Ängslada
34	Västmanland	Sala	V. färnebo	Spångbergs backe 1	2013-09-17	1527363	6649418	Hässjestörrar
36	Västmanland	Sala	V. färnebo	Spångbergs backe 2	2013-09-17	1527365	6649407	Lada
37	Västmanland	Sala	Norrby	Ängsta	2013-10-11	1550253	6648750	Gärdsgård
38	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (8)	2013-09-17	1527917	6648573	Ängslada
39	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (4)	2013-09-17	1527662	6648560	Ängslada
40	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (6)	2013-09-17	1527740	6648521	Ängslada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavar	Övrigt
Omålade timmerlada. Tom.	Taket måste lagas. Byggnaden måste lyftas upp ur jorden i V-änden. Träd bör tas bort kring objektet.	1020630 N, 1020631 O		Sotlav, O-sida, lågt på timmer, 4 kv.cm	
Tre omålade timmerlador. Tomma	Taken måste lagas. Nedre timmervarv måste upp ur jorden. Ta bort träd intill byggnaderna-	1020633 V, 1020634 NV, 1020635 N		Sotlav, västra ladans N-gavel, lågt på timmer, 140 kv.cm. Sotlav, mellersta ladans N-gavel, lågt på timmer, 10 kv.cm. Sotlav, östra ladans NV-gavel, mest lågt på timmer, 210 kv.cm	
Omålade timmerlada. Spåntak under lappad plåt. Förvaring av gamla jordbruksredskap.	Taket måste lagas omedelbart innan timmerväggarna tar skada. Nedre timmervarv måste frigöras från jord. Dörrarna har lossnat från sina fästen.	1030040 NV, 1030041 SO			
Omålade brädlada med eternittak. Utbyggt tak i söder för skydd åt trave med äldre stängselstolpar. Förvaring av jordbruksredskap	Något rötade väggbrädor nere vid marken. Ta bort träd invid byggnaden	1030021 SV, 1030022 NV			
Rödmålade timmerbyggnad. Eldstad skymtar inne i mörkret. Förvaring av gamla redskap.	Frilägga nedre timmervarv från jord. Ta bort träd intill byggnaden	1030019 SO, 1030020 N			Obehandlade åkdon i trä står mot nordgaveln. Dessa har inventerats på lavar utan att ha gjort något speciellt fynd.
Omålade timmerlada med tak av lappad plåt. Inomhus endast lite "bråte" på golvet.	Frilägga nedre timmervarv från jord, i synnerhet i öster där hela byggnaden har sjunkit ner i marken. Ta bort träd intill byggnaden	1030023 S, 1030024 NO	Ladparasitspik, X:6651717, Y:1593273, V-gavel på gammal obehandlad dörr. 6 fruktkroppar på ladkantlav inom ca 10 kv.cm	Grynig nållav, N-sidan, timmer mitt på, 5 kv.cm	
Hässjestörrar mot N-gavel av lada.	Frigöra objektet från hallonris och nässlor.	1020221 S, 1020223 O			
Stor brädlada, delvis ombyggd och moderniserad. Rödfärg som urblekts. Förvaring av jordbruksmaskiner, virke.		1020221 S, 1020222 V			
Gårdsgårdsvirke. Flyttad och nu fått kraftigt förändrad position och exponering	Virket kan räddas om det flyttas ut och ställs upp i öppet läge.	1020628 NV, 1020629 V			
Rödmålade brädlada på slåttrad fuktäng.	Byggnaden sjunker ner i fuktängen och måste lyftas snarast. Begynnande röta nertill i väggbrädor. En dörr har lossnat från sitt fäste.	1020194 N, 1020193 V			
Rödmålade brädlada på slåttrad fuktäng. Förvaring av höbalar.	Plintar av korslagda korta stockbitar ruttnar. Väggbrädor något mörkna nertill mot marken.	1020204 N, 1020205 O			
Rödmålade brädlada på slåttrad fuktäng.	Plintar av korslagda korta stockbitar ruttnar. Väggbrädor något mörkna nertill mot marken.	1020202 N, 1020203 O			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
41	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (2)	2013-09-17	1527555	6648476	Ängslada
42	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (9)	2013-09-17	1527933	6648396	Ängslada
43	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (5)	2013-09-17	1527696	6648377	Ängslada
44	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (7)	2013-09-17	1527751	6648291	Ängslada
45	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (10)	2013-09-17	1527878	6648218	Ängslada
46	Västmanland	Sala	V. färnebo	Nötmyran (3)	2013-09-17	1527633	6647919	Ängslada
47	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo strandängar 1	2013-10-10	1529380	6647702	Ängslada
48	Västmanland	Sala	V. färnebo	Rosodlingen	2013-10-10	1531051	6647635	Lada
49	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo strandängar 2	2013-10-10	1528977	6647560	Ängslada
50	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo strandängar 3	2013-10-10	1529198	6647433	Ängslada
51	Västmanland	Sala	V. färnebo	Lindsjö	2013-10-10	1530310	6647429	Lada
52	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo, Harsvedet	2013-10-10	1530213	6647118	Lada
53	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo, Tvärhandsbäcken 1	2013-10-10	1529319	6647110	Lada
54	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Västervåla hembygdsgård	2013-10-09	1512279	6647065	Hässjestörrar
55	Västmanland	Sala	V. färnebo	Hedbo, Tvärhandsbäcken 2	2013-10-10	1529085	6647046	Lada
56	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Bondfallet	2013-10-09	1512492	6645341	Hässjestörrar
57	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Aspbacken 1	2013-10-09	1512049	6644547	Ängslada
58	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Aspbacken 2	2013-10-08	1512144	6644405	Linlada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavarter	Övrigt
Rödmålad brädlada på betesvall/slåtttrad fuktäng		1020208 N, 1020209 O			
Raserad ängslada.	Bortom räddning	1020183 O, 1020184 S			
Rödmålad brädlada på slåtttrad fuktäng.	Plintar av korslagda korta stockbitar ruttnar. Väggbärador något murkna nertill mot marken.	1020210 N, 1020211 O			
Rödmålad brädlada på slåtttrad fuktäng.	Plintar av korslagda korta stockbitar ruttnar.	1020212 N, 1020213 V			Ladusvalebon (4 st) använda i år, tack vare öppen dörr
Rödmålad brädlada på slåtttrad fuktäng.	Plintar av korslagda korta stockbitar ruttnar. Takpannor måste läggas till rätta.	1020178 N, 1020179 V			
Timmerlada, delvis inkädd med brädor. Rödmålad. Förvaring av tegelpannor, stängselstolpar och hö.	Enstaka takpannor behöver läggas till rätta. Ta bort träd inpå byggnaden.	1020216 N, 1020217 O			
Rödmålad timmerlada.	Några takpannor saknas. Ta bort träd inpå byggnaden.	1020595 O, 1020596 S			
Brädlada. Urblekt gammal rödfärg. Förråd av jordbruksredskap, gamla skrindor mm.	Östra gaveln dålig. Bottenstock rutten. Brädor dåliga nertill på flera ställen	1020583 N, 1020584 S			
Rödmålad brädlada.		1020597 N, 1020598 O			
Rödmålad brädlada. Förvaring av höbalar.		1020589 O, 1020590 N			
Brädlada. Urblekt gammal rödfärg. Taket delvis raserat. Förråd av gamla höbalar.	Taket och byggnadens bärande konstruktion måste ses över snarast	1020581 N, 1020582 V			
Brädlada. Urblekt gammal rödfärg. Förråd av jordbruksredskap, virke, en gammal träkärra, slädar mm.	Taket i akut behov av renovering. En del väggbärador är dåliga.	1020574 N, 1020575 V			
Brädlada. Urblekt gammal rödfärg. Förråd av höbalar.	Väggbärador nertill dåliga, särskilt på östra sidan.	1020585 V, 1020586 SO			
Hässjestörrar lutade mot ett träd (tall).		1020563 V, 1020564 S			
Brädlada. Urblekt gammal rödfärg. Förråd av höbalar.	Väggar något uttryckta av höbalar. Väggbärador nertill något dåliga	1020587 S, 1020588 O			
Hässjestörrar lutade mot ett träd (björk).	Flyttas bort från träd och resas på västsidan av någon lada	1020561 N, 1020562 S			
Timmerlada. Raserad. SO-vägg relativt intakt.	Bortom räddning	1020540 S, 1020541 O		Sotlav, SO-vägg, lågt på timmer, 15 kv.cm.	
Timmerlada. Låst	Nedre timmervarvet bitvis påtagligt angripet av vedinsekter. Träd måste tas bort intill byggnaden.	1020433 N, 1020434 O			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
59	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Halvarsviken	2013-10-09	1511568	6643929	Ängslada
60	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Hårdtorpet 2	2013-10-08	1511167	6643911	Lada med vagnslider
61	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Hårdtorpet 1	2013-10-08	1511178	6643911	Härbre
62	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Hårdtorpet 3	2013-10-08	1511154	6643902	Härbre
63	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Hårdtorpet 4	2013-10-08	1511204	6643888	Smedja
64	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Stupkärret, N-ut	2013-10-09	1512410	6643179	Ängslada
65	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Brännsängen, N	2013-10-09	1511858	6642926	Lada
66	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Brännsängen, S	2013-10-09	1511825	6642784	Lada
67	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Mellanängen	2013-10-09	1512243	6642160	Lada
68	Västmanland	Fagersta	Västervåla	Vretarne	2013-10-09	1510213	6641668	Smedja
69	Stockholm	Norrtälje	Lohärad	Loskälva	2013-10-28	1656473	6634802	"Förrådshus"
70	Västmanland	Surahammar	Ramnäs	Falks soldattorp, "Norgren-Lottas stuga"	2013-11-01	1523778	6627295	Liten stuga
71	Uppsala	Håbo	Övergran	Biskops-Arnö, Storängsbacken	2013-10-31	1595701	6617093	Ängslada
72	Västmanland	Västerås	Västerås?	Vallby friluftsmuseum 1	2013-10-21	1540170	6611584	Annex till sågverks- byggnad
73	Västmanland	Västerås	Västerås?	Vallby friluftsmuseum 2	2013-10-21	1540167	6611550	Herrestuga

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavarter	Övrigt
Timmerlada. Taket dåligt, delvis inrasat.	Taket dåligt, delvis inrasat. O-knuten dålig. Huset SO-del har sjunkit ner i marken och ruttnar. Byggnaden kanske går att rädda då en hel del av väggarna är i ganska bra skick.	1020542 S, 1020543 O		Sotlav, SO-vägg, lågt på timmer, 12 kv.cm.	
Omålad timmerbyggnad. Används som redskapsbod.	Träd för nära inpå	1020437 N, 1020438 S			
Målat timmerhärbrä. Inredd som gäststuga.	Skogen för nära inpå	1020440 O, 1020439 N			
Omålat timmerhärbrä. Inredd som gäststuga.		1020435 O, 1020435 N			
Omålad smedja av grovt timmer. Låst	Skogen för nära inpå	1020441 SO, 1020442 N			
Omålad brädlada i dåligt skick. Riskera att falla ihop snart.	Stomme och kvarvarande väggbrädor i relativt bra skick. Går att renovera.	1020544 N, 1020545 S		Sotlav, SO-knuten, lågt på bräda, 3 kv.cm. Grynig nållav, N-vägg, bräda mitt på, 5 kv.cm. Grynig nållav, V-vägg, bräda mitt på, 10 kv.cm.	
Omålad brädlada. Förråd av virke		1020557 S, 1020558 N			
Raserad lada.	Bortom räddning	1020559 N, 1020560 O			
Omålad lada. Förråd vid sommarstuguförenings bad-/båtplats. På sydgaveln en gammal vält av grov timmerstock.		1020572 V, 1020573 N		Grynig nållav, S-gavel, lågt på bräda, 8 kv.cm.	
Timmerbyggnad. Förråd av tegelstenar, fiskeredskap mm.	Några stockar är murkna vid NV-knutens övre varv.	1020499 O, 1020539 N		Sotlav, N-sidan, lågt på timmer, 12 kv.cm.	
Delvis omålat timmerhus på hembydsgård. Låst		1020938 NV, 1020939 SV			En byggnad där trolig sydlig ladlav (cf. notarisii) observerats tidigare bedömdes inte längre vara lämplig. Istället kollades en annan byggnad i närheten.
Omålad timmerstuga. En stor eldstad/murstock står i NO-hörnet	Taket dåligt vid gavarna då vindskivor saknas. Murstocken lutar mot NO och har börjat falla isär. Östra gaveln har därav tryckts ut något vid marken. Nedersta timmervarvet behöver friläggas från jord. Träd inom fem meter behöver tas bort.	1030016 NV, 1030018 SO			Ett ovanligt och mycket gammalt objekt. Byggnaden verkar stå i/intill fastighetsgräns. Träden inpå huset kan således beröra flera fastighetsägare än denna.
Rödmålad timmerlada. Vassstak. Låst. Halm skymtar inne på golvet		1030014 O, 1030015 V			
Omålad tak-konstruktion till vattenhjul som driver såg. Utställningsområde.		1020744 NO, 1020745 NV			
Omålat timmerhus i utställningsområde. Låst		1020742 O, 1020743 NV			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
74	Västmanland	Västerås	Västerås?	Vallby friluftsmuseum 4	2013-10-21	1540153	6611530	Visthusbod
75	Västmanland	Västerås	Västerås?	Vallby friluftsmuseum 3	2013-10-21	1540159	6611530	Fatbur
76	Västmanland	Köping	Munktorp	Rasgårde 2	2013-10-22	1514087	6601605	Hässjestörrar
77	Västmanland	Köping	Munktorp	Rasgårde 1	2013-10-22	1515003	6601605	Hässjestörrar
78	Västmanland	Västerås	Rytterne	Tärnö	2013-10-21	1536433	6596544	Stolpe
79	Västmanland	Arboga	Götlunda	Götlunda prästgårds hästhage	2013-10-22	1492448	6582500	
80	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Öja-Hult	2013-10-10	1519925	6577768	Ängslada
81	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Östra Fyrby 1	2013-10-10	1520946	6577514	Lada
82	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Östra Fyrby 2	2013-10-10	1520305	6576022	Bod
83	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Öja-Hult, Västra Fyrby	2013-10-10	1519760	6576000	Ladugård
84	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Råby 1	2013-10-10	1515268	6575224	Gårdsgård
85	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Råby 2	2013-10-10	1515268	6575224	Gårdsgård
86	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Lund, Notholmsviken 1	2013-10-10	1511788	6574858	Gårdsgård
87	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Lund, Notholmsviken 2	2013-10-10	1511775	6574850	Sjöbod

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavarter	Övrigt
Omålad timmråd vishusbod i utställningsområde. Linkärvar skymtar invändigt. Låst.		1020738 SO, 1020739 NO			
Omålad timmerbyggnad i utställningsområde. Låtsaskor skymtar. Låst.		1020740 NO, 1020741 SV			
Hässjöstörrar resta mot ett träd (tall).		1020770 N, 1020771 O			
Hässjöstörrarna har stått resta mot ett träd (björk). Störrarna har delvis fallit omkull då del av trädet brustit.	Störrarna måste resas upp. Placeras helst under bar himmel	1020772 N, 1020773 O			
Gammal och grov ekstolpe till ett fd stängsel. Stolpen lutar	Behöver rätas upp. Träd inpå måste bort.	1020748 NO, 1020749 SO			Ytterligare två stolpar finns 6 respektive 12 m NO om denna: Dessa lutar mer och är kraftigt omväxta av buskar och träd.
					Inget lämpligt objekt funnet i området. Koordinater markerar plats mellan gårdarna "Nyfallet" och "Torpängen" NNO om Götunda, Närke
Raserad lada	Objektet bortom räddning	1020611 N, 1020612 O			
Omålad brädlada. Tom.	Behöver rätas upp. Fin lada värd att satsas på.	1020616 S, 1020617 O		Grynig nållav, N-gavel, spridd 1-1,5 m upp på bräddor, 10 kv.cm	
Liten rödmålad bod. Taket har rasat in. Fasaden bär omfattande spår av hästgagn.	Tveksamt om den är i sådant gott skick för att det ska räcka med att sätta på nytt tak.	1020618 O, 1020619 S			
Delvis raserad ladugård. Rödmålad. Den södra delen som inte rasat in ännu är inredd som kostall på gammalt vis.	Objektet får nog betraktas som förstört då rasrisken är överhängande i den del som ännu inte rasat in.	1020613 O, 1020614 S			
Gårdsgård mellan tomt och betesmark. Objektet delvis förstört. Elstängsel löper parallellt.	De delar som fortfarande håller på att rötas vid marken. Lövsly och några större träd måste bort för att rädda det som är kvar av gårdsgården.	1020603 S, 1020604 O		Sotlav X:6575195, Y:1515244, 8 kv.cm. Sotlav X:6575188, Y:1515253, 10 kv.cm.	
Gårdsgård mellan skog och betesmark. Bara ett litet avsnitt som är i skick att kallas för gårdsgård.	Dåligt skick. Troligen för murken för att satsas på.	1020605 N, 1020606 V		Sotlav, 3 kv.cm.	
Gårdsgård i gräns mellan tomtmark och trädklädd betesmark.	Dåligt skick. Delvis helt förstörd, resterande är delvis murken och kommer att gå av vidmarken snart.	1020609 S, 1020610 V			
Brädbod med vasstak under tegel. Jordgolv. I stor sett tom. Några gamla fiskenätk och glasskivor mot en vägg.	Nockpannor samt enstaka takpannor saknas.	1020607 N, 1020608 O			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
88	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Öja Husby	2013-10-10	1520308	6574395	Stängsel-stolpar
89	Södermanland	Eskilstuna	Husby-Rekarne	Örsta	2013-10-23	1541045	6574340	Gavelsvale-stuga
90	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Skölby	2013-10-30	1515704	6573426	Ängslada
91	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (26)	2013-10-30	1516222	6573083	Ängslada
92	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (31)	2013-10-30	1515178	6572602	Lada
93	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (32)	2013-10-30	1514260	6572425	Lada
94	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (27)	2013-10-30	1515637	6572413	Lada
95	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (28)	2013-10-30	1515646	6572398	Lada
96	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (34)	2013-10-30	1514100	6572191	Ängslada
97	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (33)	2013-10-30	1513894	6572123	Lada
98	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (35)	2013-10-30	1513330	6572111	Ängslada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavarter	Övrigt
Stängselstolpar av ek och en. Används för hägnad av betesmark.		1020620 N, 1020621 V			
Timrad byggnad. Förfallen, taket har rasat in. Öppen spis (bakugn?), rester av linkärvar.	Väggvirket måste räddas. Nytt tak snarast!	1020774 NV, 1020775 SO	<i>Cyphelium</i> cf. <i>notarisii</i> . S-sidan, fönsteröppning sidobräda, 150 kv.cm. S-sida, timmervägg 0,3-2,0 m höjd, 1200 kv.cm. SV-knut, 350 kv.cm. V-gavel, fönsteröppning sidobräda, 70 kv.cm. V-gavel, timmer 0,5-1,5 m höjd, 1100 kv.cm. V-sida, exponerad läkt till panelbräda, 1,5 m höjd, 130 kv.cm.		
Rödmålad timmerlada. Vasstak under tegel. Byggnaden raserad.	Taket och två väggar har rasat ner. Objektet är sannolikt bortom räddning	1020974 V, 1020975 SO			
Rödmålad timmerlada. Vasstak under tegel. Byggnaden är delvis raserad.	Södra delen av byggnaden är raserad. Taket på den norra delen är dåligt och rasar snart även det. Sannolikt bortom räddning	1020976 SO, 1020977 NV			
Timmerlada. Urblekt gammal rödfärg. Vasstak under tegel. Förvaring av gamla jordbruksredskap, rostigt skrot, blandat bråte.	Taket är dåligt, har sjunkit in på flera ställen. Timmret är dåligt på nordgaveln och dess knutar. Nedre timmervarv ligger delvis nere i jorden.	1020986 S, 1020987 N			
Omålad brädlada med eternittak. Förvaring av jordbruksmaskiner.	Väggbrädor håller på att lossna från stommen. En del röta i virket vid marken på flera håll.	1030010 NO, 1030011 SV			
Timmerlada. Urblekt gammal rödfärg. Vasstak under tegel. Förvaring av gamla jordbruksredskap, virke, rostigt skrot.	Taket dåligt på flera håll. Därav flera skavanker på byggnaden. NO-hörnet förstört.	1020978 SV, 1020979 SO			Gryt grävt under byggnaden.
Målad stor timmerlada. Förråd av gamla jordbruksredskap.	Taket dåligt. Har sjunkit in på några ställen. Väggar fortfarande ok.	1020980 SO, 1020981 NV			Gryt grävt under byggnaden.
Omålad brädlada. Vasstak under tegel. Rester av hö i byggnaden.	Taket har rasat in på ett ställe. Dåligt även på flera andra ställen. Stomme och brädor ruttnar vid marknivå. Träd intill byggnaden måste tas bort.	1030008 NO, 1030009 SV		Grynig nållav, N-gavel, spridd på brädor, 90 kv.cm.	
Stor omålad brädlada med timmersektion mitt på. Vasstak under tegel. Förråd av virke och ved.	Några takpannor har glidit ner.	1020988 O, 1020989 V	<i>Cyphelium notarisii</i> : SV-gavel, väggbräda nr 3 från S-hörn, 0,4-3,0 m höjd, 900 kv.cm, X:6572118, Y:1513895. SV-gavel, Lågt (0,4-0,8 m höjd) på timmerreglar/stomme där väggbrädor saknas, 250 kv.cm, X:6572118, Y:1513891.		
Raserad lada. Vasstak under tegel.	Bortom räddning	1030005 O, 1030006 V			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
99	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (30)	2013-10-30	1515000	6571968	Lada
100	Södermanland	Eskilstuna	Västermo	Bärsta (29)	2013-10-30	1514912	6571563	Ängslada
101	Västmanland	Arboga	Götlunda?	Valen, Östergården	2013-10-22	1497676	6569825	Ängslada
102	Södermanland	Flen	Dunker	Ånhammar	2013-10-23	1563222	6558993	Pörte
103	Södermanland	Vingåker	Österåker	Blomsterhult 1	2013-10-19	1505523	6558700	Ladugård
104	Södermanland	Vingåker	Österåker	Blomsterhult 2	2013-10-19	1505523	6558677	Stall
105	Södermanland	Katrineholm	Julita	Leby (8)	2013-10-19	1516195	6556762	Linlada
106	Södermanland	Flen	Dunker	Kramphults pörte	2013-10-23	1563718	6556455	Pörte
107	Södermanland	Katrineholm	Floda	Husby	2013-10-19	1521565	6555720	Smedja
108	Södermanland	Katrineholm	Floda	Kalsta	2013-10-19	1530350	6550205	Loftbod
109	Södermanland	Flen	Helgesta	Nybygget 1	2013-10-23	1558643	6548435	Stängsel-stolpar
110	Södermanland	Flen	Helgesta	Nybygget 2	2013-10-23	1558619	6548394	Tvättstuga
111	Stockholm	Nynäshamn	Ösmo	Ösmo	2013-10-31	1622047	6545364	Lada

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavarter	Övrigt
Omålad stor brädlada med mittsektion av timmer. Nytt plåttak. Förvaring av moderna jordbruksredskap. En gammal metallskodd timmerskrinda/-vagn av trä.		1020984 NO, 1020985 SO			
Omålad stor brädlada. Vasstak under tegel. Förvaring av balat hö respektive salix.	Hela byggnaden i dåligt skick, kan nog rasa snart. Taket delvis dåligt. Stommen håller nått och jämt ihop. Byggnaden sjunker något i den mjuka jorden.	1020982 SO, 1020983 NO		Grynig nållav, N-gavel, spridd på brädor, 100 kv.cm	Gryt grävt under byggnaden.
Rödmålad brädlada med eternittak.		1020768 N, 1020769 V			Hässjestängerna här och på utpekad lokal vid Västergården finns inte kvar.
Timmerbyggnad/pörte. Eldstad/murstock.	Taket är dålig på flera håll. Timmret har skador kopplade till takläckorna.	1020827 SV, 1020828 NO		Grynig nållav, N-sidan, timmer, 45 kv.cm.	
Timmerladugård. Vasstak under tegel. Låst.	Nockpannor bitvis trasiga. Övre timmervarv på väg att falla inåt.	1020659 NO, 1020660 NO		Sotlav, O-sidan, timmer lågt mitt på, 10 kv.cm.	
Timmerbyggnad. Gamla stallboxar skymtar invändigt. Låst	Nedre timmervarv ligger delvis nere i jorden.	1020663 SO, 1020664 N			
Inklädd timmerlada. Inne finns en gammal badtunna, slädar, virke och rester av linkävar.	Nockpannor saknas. Den gamla träpanelen håller på att lossna.	1020696 NV, 1020699 O	<i>Cyphelium notarisii</i> . Fynd på V-gavel, panelbrädor under fönster, 600 kv.cm	Grynig nållav, V-gavel intill fönster, 25 kv.cm.	Fint objekt. Värt att satsas på.
Timmerbyggnad/pörte. Eldstad/murstock.	Röja sly kring byggnaden, kanske ta bort något träd i skogskanten	1020821 NO, 1020822 SV		Sotlav, NO-knut, lågt, 110 kv.cm. Grynig nållav, N-gavel, spridd, 220 kv.cm.	
Timrad smedja i vägkant. Eldstad/murstock, städ mm.	Nockpannor saknas. Nedre timmer mot vägen dåligt, ligger i jorden.	1020729 SO, 1020730 NV		Sotlav, V-gavel, lågt på timmer, 10 kv.cm	
Timrad loftbod. Uställningshus på hembydsgård.		1020731 S, 1020732 O			
Stängselstolpar av ek. Här och på flera håll kring åkermarken på denna fastighet.		1020810 N, 1020811 V			
Liten brädbyggnad som lutar kraftigt.	Måste rätas upp. Enstaka takpannor trasiga. Väggbredarna är på flera håll förkortade av röta för att de sticker ner i jorden.	1020808 V, 1020809 O			
Målad stor timmerlada. Förråd av gamla jordbruksredskap.	Nordväggen sjunker på mitten där timmret är skarvat. Frigöra timmer och brädändar från marken. Ta bort träd inpå byggnaden.	1030012 N, 1030013 V			

Bilaga 5

Lokalnummer (se kartor)	Län	Kommun	Socken	Lokalens namn	Inventerings- datum	Ost-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Nord-koordinat (RT90 2,5 gon V)	Typ av substrat/ byggnad
112	Södermanland	Nyköping	Runtuna	Sörby 1	2013-09-27	1570790	6525820	Lada
113	Södermanland	Nyköping	Runtuna	Sörby 2	2013-09-27	1570836	6525735	Timmerstuga
114	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Bråfalls såg	2013-09-27	1589569	6524104	Såg
115	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Ringsö, Kullbo	2013-09-26	1595454	6514662	Hönshus
116	Södermanland	Nyköping	Nyköping	Nyköping, Tovastugan	2013-09-27	1569942	6514554	Parstuga
117	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Krampö, Pelles hamn	2013-09-26	1592111	6514011	Gärdsellada
118	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Krampö, G:la lagården	2013-09-26	1592335	6513824	Lada
119	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Krampö, G:la logen	2013-09-26	1592251	6513791	Lada
120	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Krampö, Rishagsviken	2013-09-26	1592486	6513699	Sjöbod
121	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Ringsö, Västergården	2013-09-26	1595453	6512784	Hönshus
122	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Ringsö, Östergården	2013-09-26	1595545	6512777	Hönshus
123	Södermanland	Nyköping	Bälinge	Ringsö, Västergården	2013-09-26	1595449	6512685	Lada/fåhus

Beskrivning av byggnaden / gårdsgården	Bedömning av byggnadens/gårdsgårdens behov av restaurering	Fotofilernas namn	Fynd av målarter	Fynd av övriga intressanta lavar	Övrigt
Omålade brädlada. Eldstad/murstock. Förvaring av antika föremål (stolar, släddar mm) och en gammal saab.	Inslag av murkna väggbrädor nere vid marken. Byggnaden måste friställas från träd i den nästan helt igenväxta skogsgläntan den numera står i.	1020383 S, 1020384 O			
Timmerstuga på jordkällargrund. Låst.	Fint skick. Trädgårdsväxter in på husvägg är mindre bra för virket.	1020381 O, 1020382 N			
"brädlada" på högt uppbyggd stenfundament över bäck. Vasstak. Stort rörligt sågbord och drivmekanism finns kvar.		1020385 O, 1020389 N		Sotlav, N-gavel, droppbräda nära NV-knut, 10 kv.cm	
Rödmålat fd hönsbhus. Hyllor/vårpreden finns kvar.	Taket delvis inrasat. Del av vägg förstörd.	1020332 V, 1020333 O			
Omålade men sannolikt impregnerat, timmerhus. Torvtak med högvuxet gräs. Används som museum och kaffestuga.		1020379 S, 1020380 V			
Omålade gårdselbod. Används som fiskebod. Gamla råkrokar finns kvar här inne.	Väggvirket nere vid marken måste frigöras från jord. Träd in på byggnaden måste bort.	1020359 SO, 1020360 SV			
Omålade timmerbyggnad med vasstak. Används nu som förråd.		1020363 N, 1020364 O			Gammal obehandlad stolpe här intill från fd hönsbhus, inventerades på lavar utan träff
Omålade timmerlada. Används bl a som förråd av virke.	Inslag av röta nertill på timmret. Behöver frigöras från jord.	1020361 S, 1020362 V			
Omålade timmerbyggnad. Vasstak skymtar under bitvis trasig tjärpapp.	Taket måste ses över. Byggnaden behöver lyftas i SV-änden ur vassviken. Inslag av rötat virke i de lägst liggande delarna.	1020366 S, 1020367 V	Cyphelium cf. notarisii . Fynd på den södra inklädda knuten, 0,5-1,0 m höjd, 70 kv.cm.		
Ruin av sedan gammalt rödmålat fd hönsbhus. Färgen är i princip helt borta nu. Det mesta av väggkonstruktionen finns kvar.	Viktigt att bevara väggkonstruktionen på något sätt. Plattsen uppe bland berghällarna är torr i sig och det kan räcka med att hålla efter buskar och höga örter så att röta av virket förhindras i möjligaste mån.	1020334 S, 1020335 N	Cyphelium cf. notarisii . Två fynd, S-sidan på yttervägg ca 1 m från vardera knut, 50 + 40 kv.cm.		
Inklätt timmerhus som förr har användt som hönsbhus. Tak och delar av väggar rasat in.	Troligen bortom räddning. Ev. kan delar användas för att renovera andra gamla byggnader.	1020351 N, 1020352 O			
Rödmålad, inklädd timmerlada. Invändigt finns t ex spiltor/boxar för djurhållning. Även lövruskor sedan "lövtaktstiden".		1020353 V, 1020354 S			

Länsstyrelserna

Stockholm
Södermanland
Uppsala
Västmanland

Länsstyrelsen i Stockholms län
Avdelningen för miljö
Tfn 010-223 10 00
Rapportnummer 2014:1
ISBN 978-91-7281- 583-4
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Länsstyrelsen i Uppsala län
Naturmiljöenheten
Tfn 010-223 30 00
www.lansstyrelsen.se/uppsala

Länsstyrelsen i Södermanlands län
Natur- och miljöenheten
Tfn 010-223 40 00
Rapportnummer 2014:6
ISSN 1400-0792
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Länsstyrelsen i Västmanlands län
Naturvårdsenheten
Tfn 010- 224 90 00
Rapportnummer 2014:2
www.lansstyrelsen.se/vastmanland